

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

Katedra za agrarno ekonomiko, politiko in pravo

Vizija: „Naše kmetijstvo in hrana v 2040“

– Kazalniki kmetijsko-prehranskega sistema

Emil Erjavec, Ilona Rac, Matic Soklič, UL BF
ob podpori širše strokovne skupine MKGP, KIS in sodelavcev KAEPP BF

VIZIJA 2040
TRAJNOSTNO • LOKALNO • CENJENO

Sejem AGRA, 25.8.2025

**TOOLS
4CAP**

NAMEN:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Podpora oblikovanju Vizije razvoja slovenskega kmetijsko-prehranskega sistema

Analiza stanja in gibanj kazalnikov:

- Izbor ključnih kazalnikov vsebine kmetijske politike in pregled gibanj aktualnih podatkov
- (Statistična) projekcija gibanj kazalnikov vpliva do leta 2040.
 - ... kaže, kam se gibljejo trendi v primeru, da se zunanji dejavniki ne spremenijo bistveno, in da se javne politike ne spremenijo.
- ... kar (oboje) omogoča:
 - razpravo o tem, kaj vpliva na ta gibanja, kakšen je vpliv zunanjih in notranjih dejavnikov
 - presojo, ali so trendi družbeno sprejemljivi ali jih je treba popraviti.
 - kaj konkretno je potrebno v kmetijski politiki spremeniti in razmišljati o izboru primernih mehanizmov
 - razpravo o kmetijski politiki na temelju podatkov in opredeliti, kako jih izboljšati

PRISTOP – metodologija

Kazalniki, podatki, analiza in način napovedovanja

– Izbor kazalnikov in podatkovni viri

- Izbor kazalnikov (uporaba v državnih razvojnih dokumentih + kazalniki EK, usklajeno v strokovni skupini za pripravo tega dokumenta)
- Podatkovni viri: SURS, KIS; MKGP, EK, GZS
- Umestitev kazalnikov po področjih trajnosti: **10 specifičnih ciljev trenutne SKP**): 2023–2027
 - Skladno tudi z novimi dokumenti EU. Možna drugačna poimenovanja, v osnovi temelji na sistemu trajnosti
- Omejena kakovost in razpoložljivost podatkov!

– Napovedovanje gibanj

- Iskanje najbolj prilegajoče krivulje in napoved vrednosti do 2040 s pomočjo programa Excel (kriterij R^2). Večkratni poskusi z iskanjem argumentacije in povednostjo rezultatov znotraj strokovne skupine in z zunanjimi sodelavci.
- Omejena kakovost analize v primeru manjšega števila pojavitev. Najboljši možni približek.

– Predstavitev ključnih vprašanj, stanja, trendi in cilji

Ekonomska trajnost:

Cilj 1: dohodek

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 1: dohodek

– ključna vprašanja

Ohranitev in razvoj **produktivnih virov**

- Ohranjanje kmetijskih zemljišč in rodovitnosti/ekosistemskih storitev kmetijskih tal
- Ohranitev staleža živali, ki omogoča doseganje konkurenčnosti KG in agroživilskih verig
- Generacijska prenova in ohranitev potenciala delovne sile za agroživilstvo (glej tudi cilj 7)

Želene spremembe **velikostne strukture kmetijskih gospodarstev** ob ohranitvi vitalnosti podeželja

- Povečanje števila tržno usmerjenih gospodarstev za doseganje ekonomije obsega in primerne dohodka
- Ohranitev srednje velikih in manjših gospodarstev, ki kombinirajo dohodke iz različnih virov in s tem krepijo vitalnost podeželja
- Posebna skrb za gorska in druga območja s težjimi razmerami za pridelavo (tudi splošni regionalni razvoj, glej cilj 8)

Povečanje **produktivnosti** v celotnem kmetijsko-prehranskem sistemu (obdelano v cilju 2)

- Trajnostna intenzifikacija pridelave v določenem segmentu kmetijstva

Rast pridelave in proizvodnje

- Povečanje kmetijske pridelave strateško pomembnih proizvodov (upoštevajoč naravne in strukturne danosti ter ob trajnostni rabi virov)
- Povečanje proizvodnje in rast izvoza živil (učinkovite verige)
- Doseganje prehranske suverenosti pri strateško pomembnih proizvodih, kjer to omogočajo naravni viri in strukturne razmere (glej cilj 2).

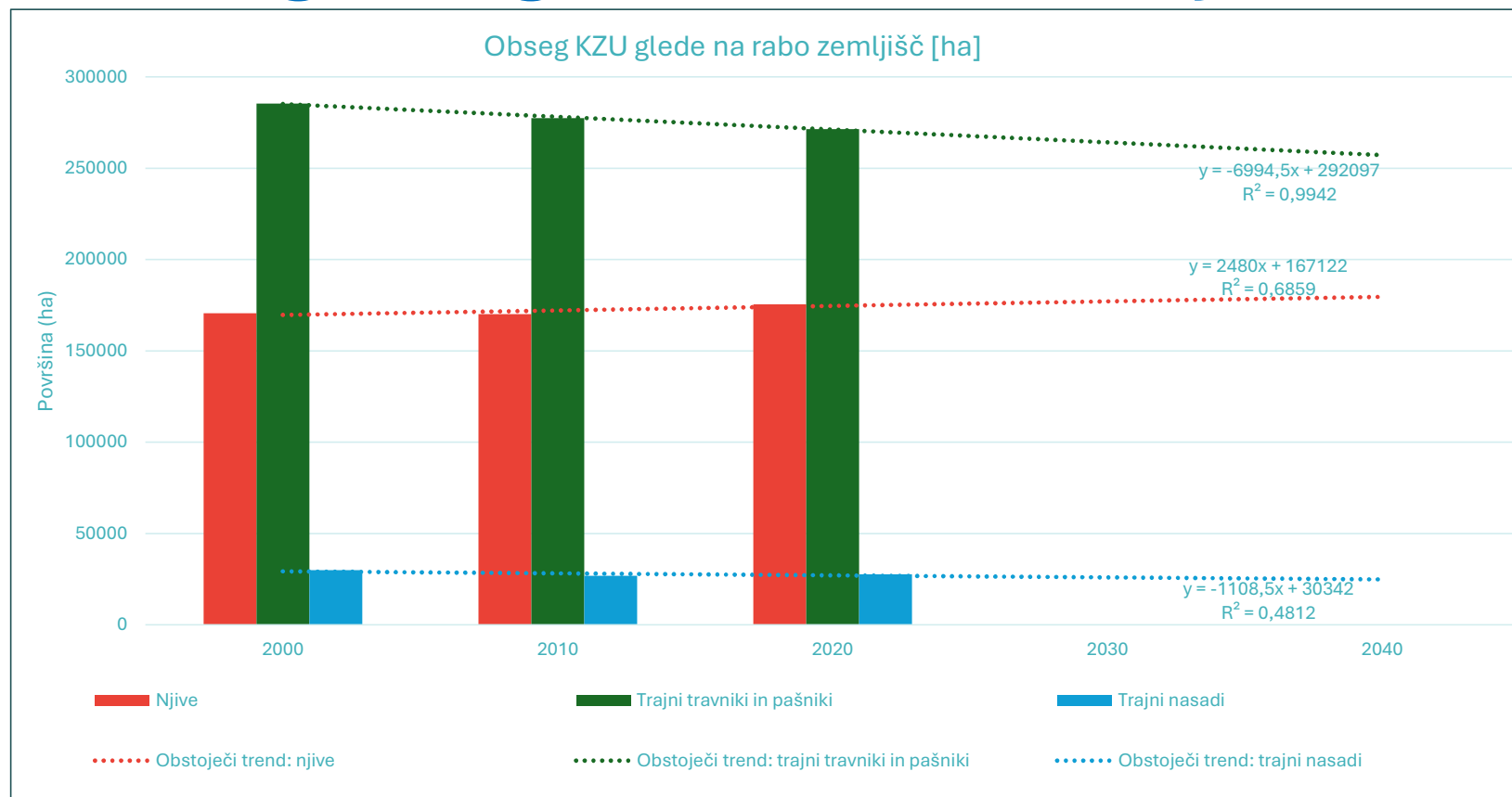
Dohodek kmetijstva in dodana vrednost v kmetijsko-prehranskih sistemih (glej tudi cilj 2)

CILJ 1: dohodek

– Obseg KZU glede na rabo zemljišč

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

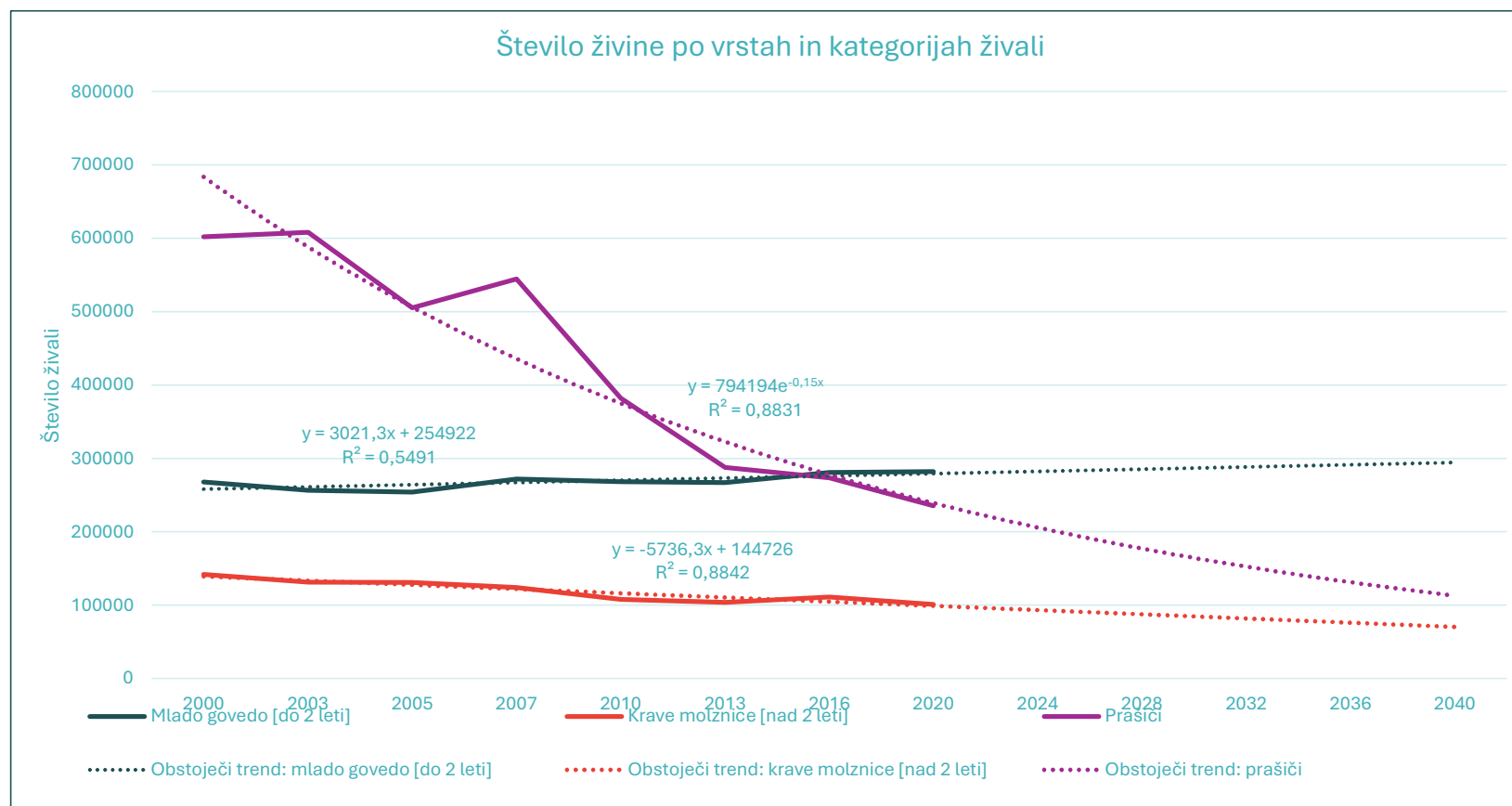

CILJ 1: dohodek

– Stalež živali

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

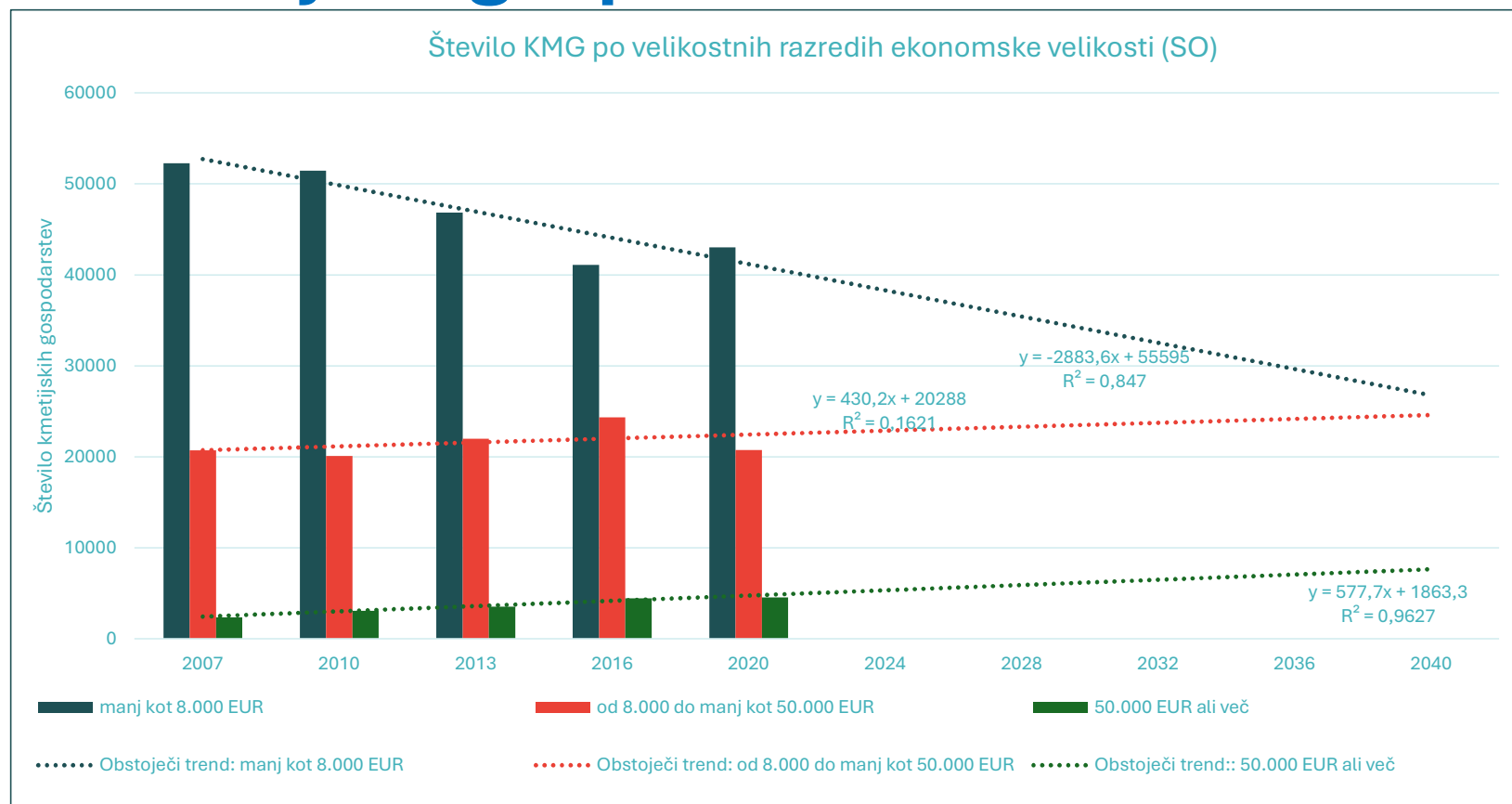

CILJ 1: dohodek

– Kmetijska gospodarstva I

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

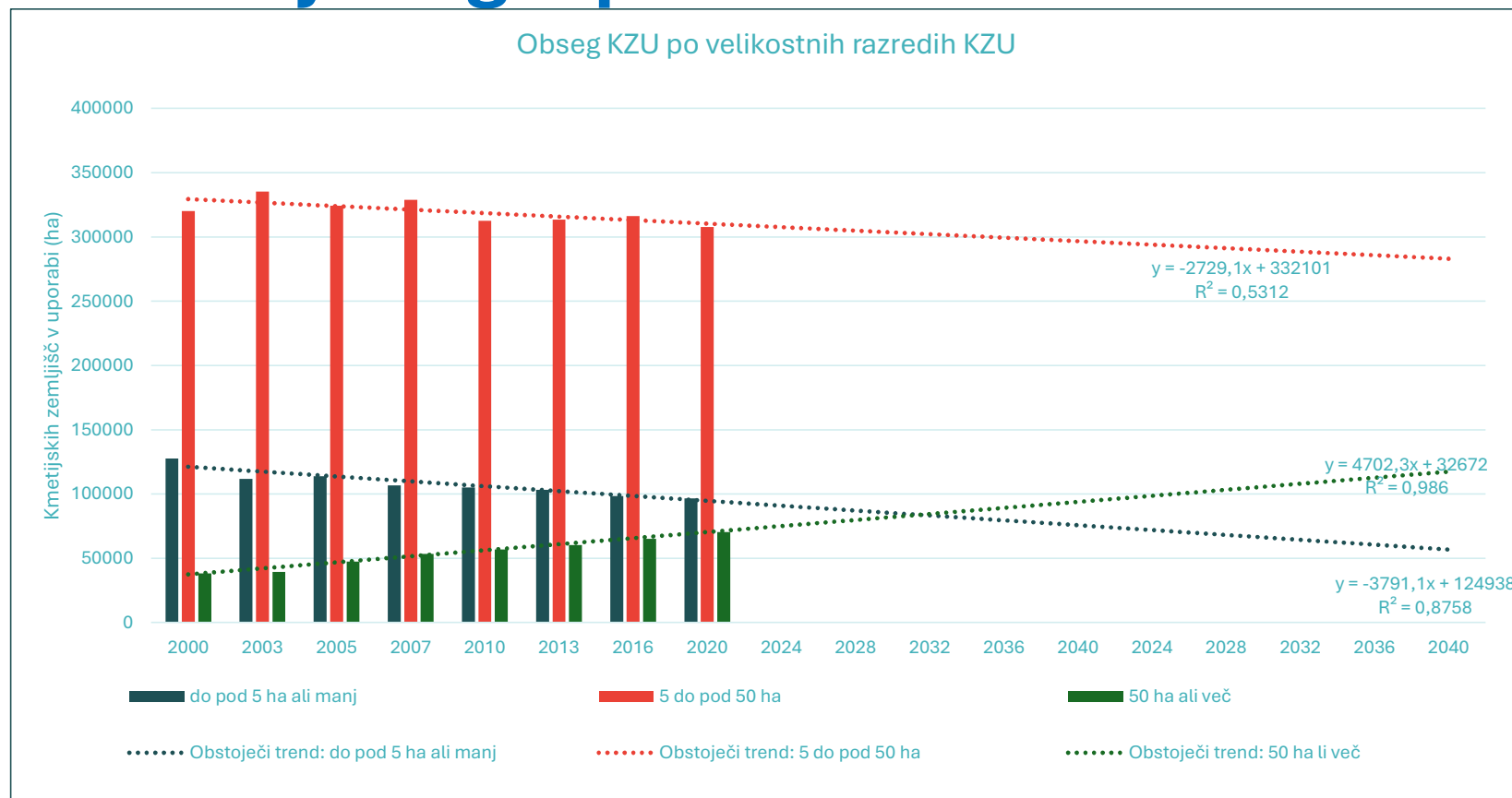

CILJ 1: dohodek

– Kmetijska gospodarstva II

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

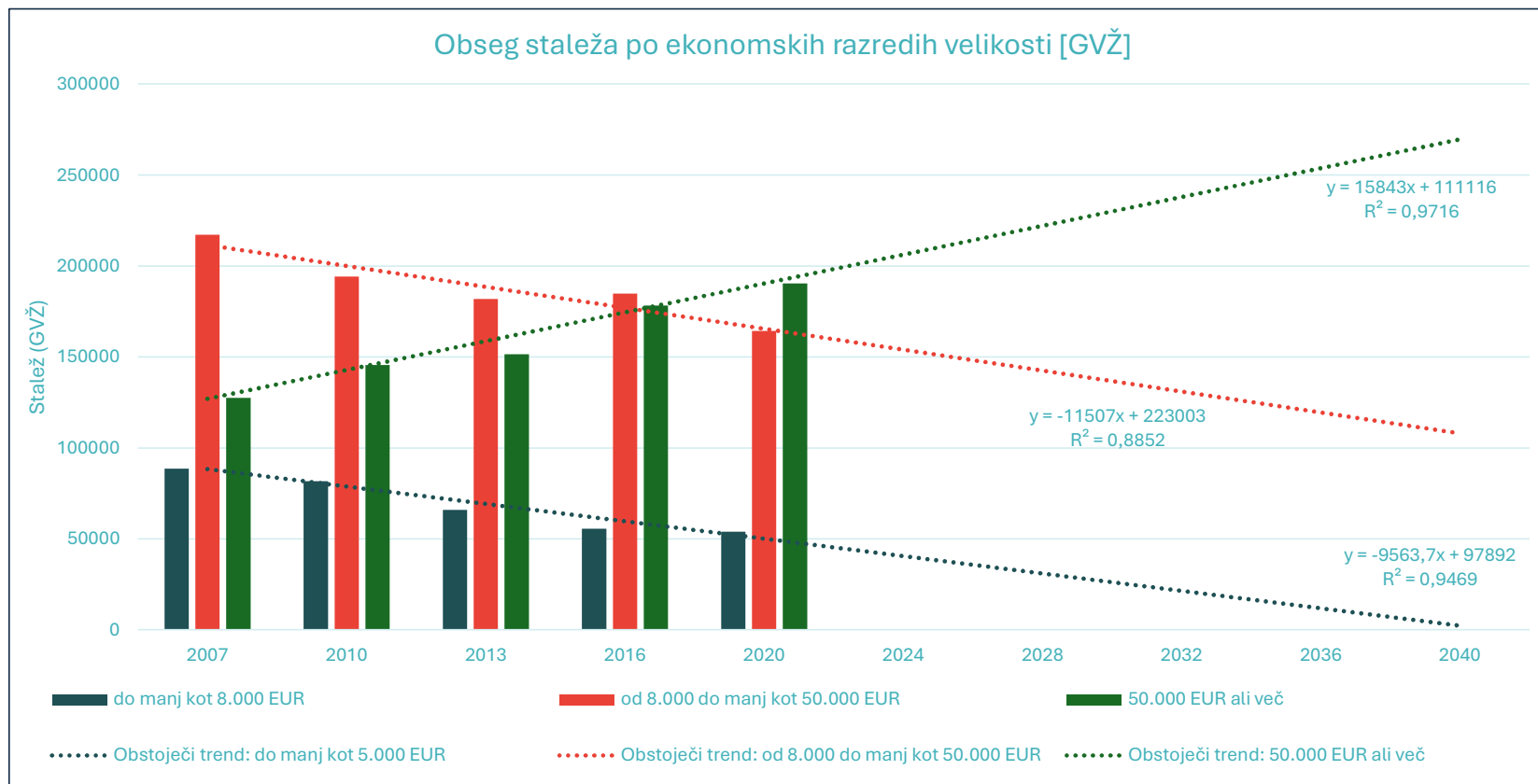

CILJ 1: dohodek

– Kmetijska gospodarstva III

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

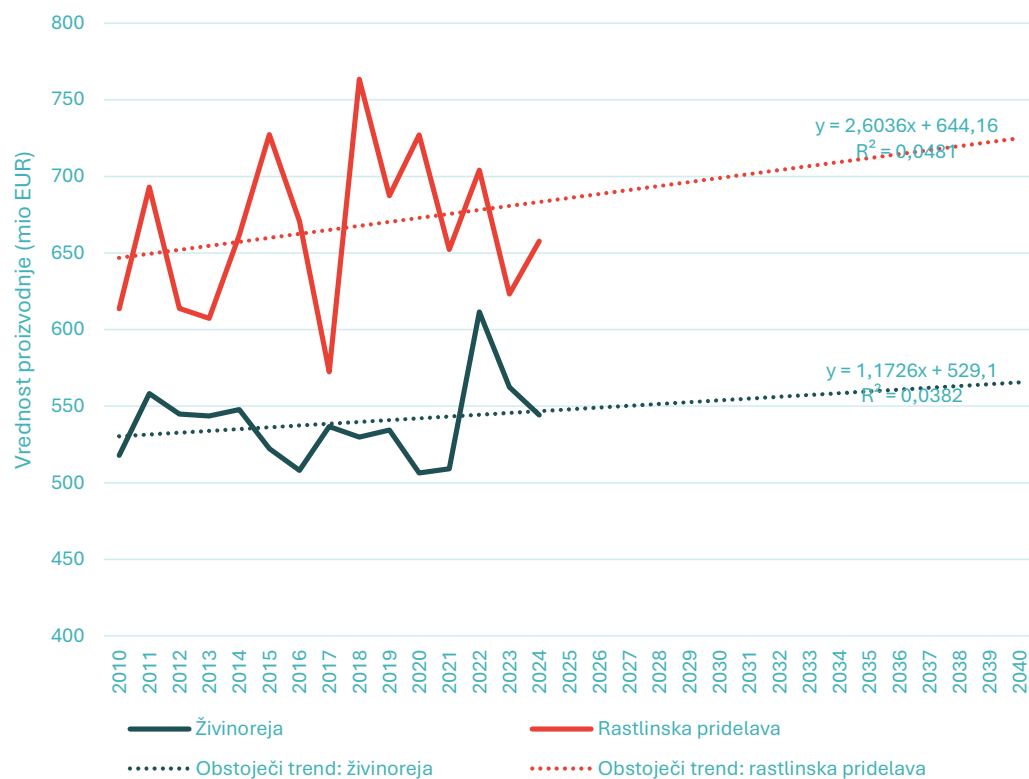
CILJ 1: dohodek

– Produkcija

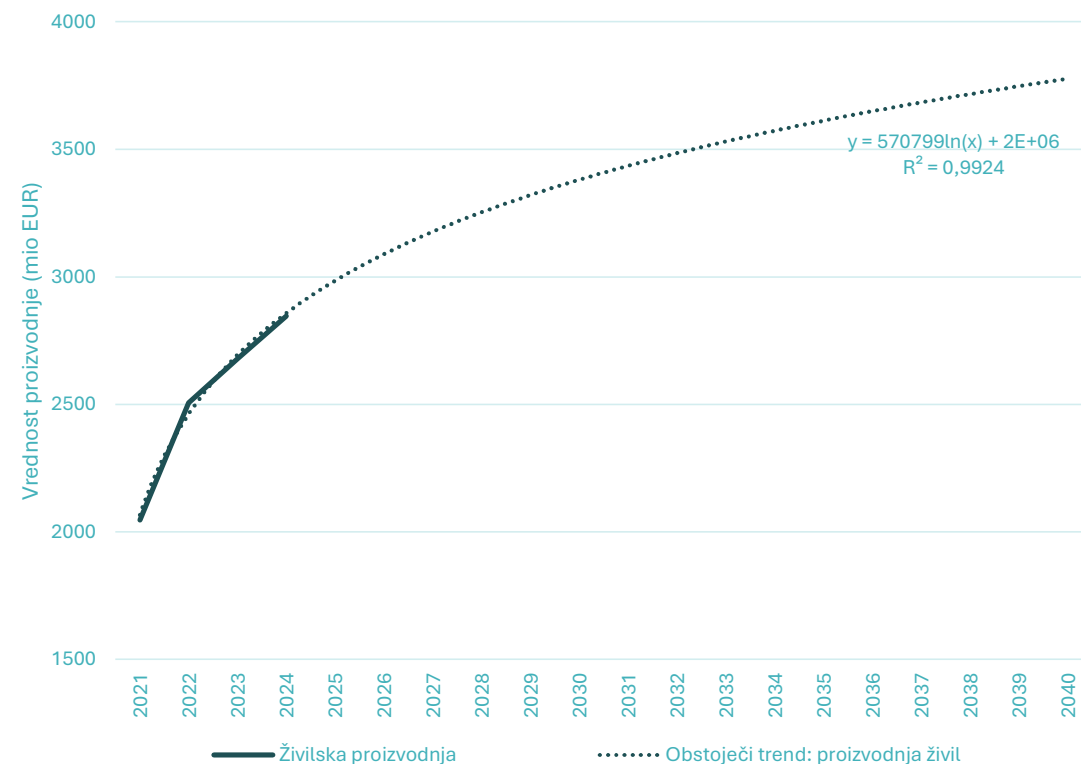

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Vrednost kmetijske proizvodnje v realnih cenah [mio EUR]

Vrednost živilske proizvodnje [mio EUR]

BF

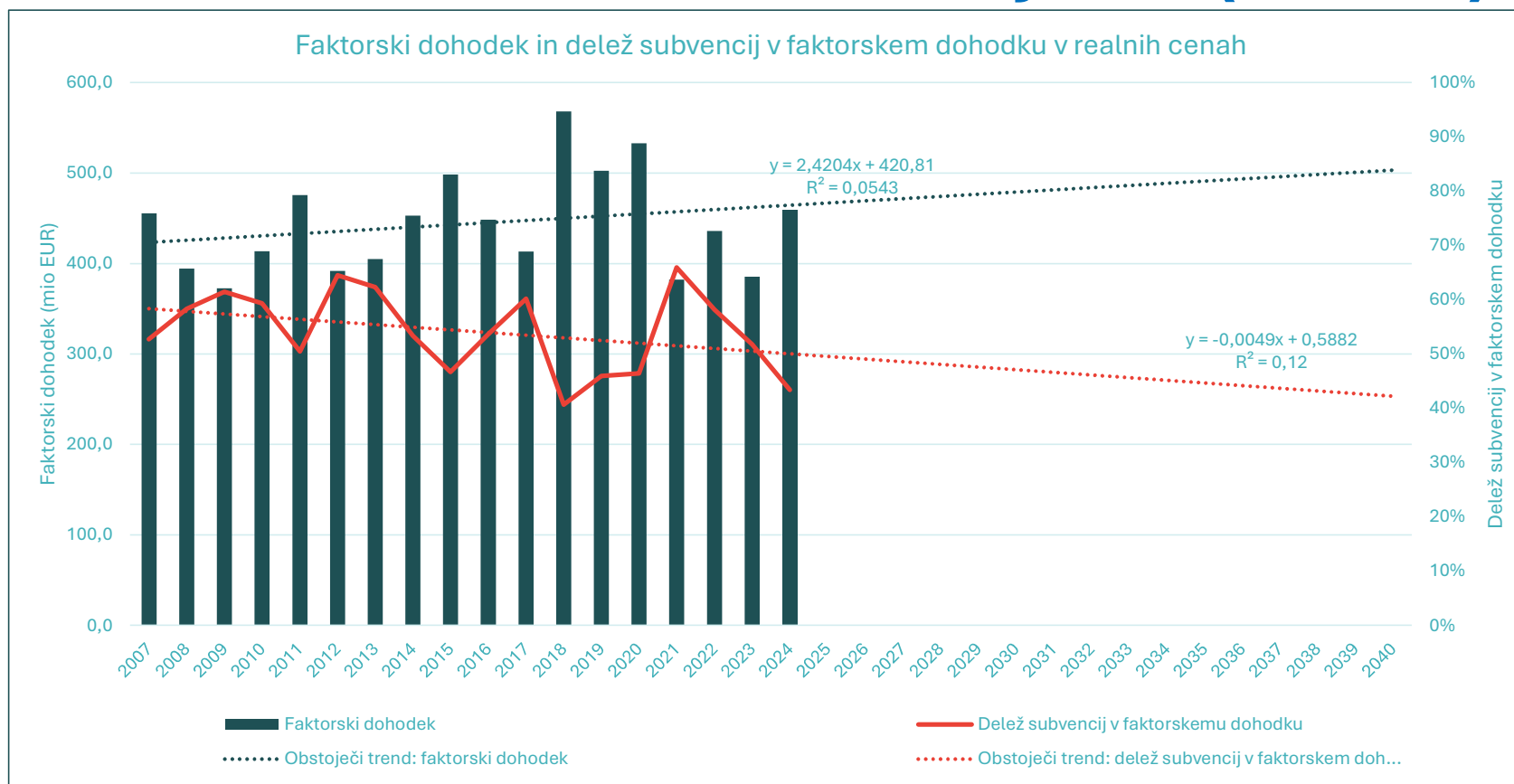
UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

CILJ 1: dohodek

– Faktorski dohodek v kmetijstvu (realno)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 1: dohodek

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Ohranitev in razvoj virov	Izguba kmetijskih površin na račun urbanizacije in zaraščanja. Ekstenzifikacija dela pridelave. Zniževanje staleža živali , posebej v prašičereji. Ostarela delovna sila in njen odliv, zmanjšan interes za kmetijski poklic pri mladih.	Neugodni trendi. Potencial za kmetijsko pridelavo se zmanjšuje. Izguba najboljših kmetijskih zemljišč v ravnini. Zaraščanje na oddaljenih območjih. Kritično postaja pomanjkanje delovne sile, predvsem na težjih območjih.	Ohranitev obsega kmetijskih zemljišč kot temeljnega proizvodnega vira. Zaustavitev negativnega trenda na področju staleža živali in nekaterih temeljnih rastlinskih kultur (trajni nasadi, vrtnine, krompir, semenarstvo).
Razvoj agrarne strukture	Zmanjševanje števila KG . Neugodni trendi na odročnem podeželju (robovi Slovenije, kraški in gorski svet). Premiki površin k večjim gospodarstvom. Umik živinoreje z malih in srednjih kmetij. Male kmetije – stagnacija in opuščanje ali preobrazba v način življenja. Srednje pod pritiskom razvoja in skrbi za dohodek. Večje (manjše število) intenziven razvoj.	Nujne strukturne spremembe, a tudi neugodni trendi predvsem pri srednjih kmetijah, posebej na gorskem in primerljivem območju, v ravninskem prevzem virov s strani večjih gospodarstev. Na odročnih področjih se krepi depopulacija in opuščanje virov.	Uravnotežena struktura , ki temelji na večjih konkurenčnih KG , ki dosegajo trajnostne rezultate in na srednjih kmetijah , ki deloma rastejo, iščejo pa alternativne vire dohodka za ohranitev obstoja (turizem, predelava, drugi viri) ter ostajajo hrbtenica podeželja. Rast večjih na račun srednjih in manjših. Slednje se deloma ohranjajo kot način življenja /nove kmetije.

CILJ 1: dohodek

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Razvoj pridelave in predelave	Stagnacija kmetijske pridelave (rast nekaterih sektorjev in padec drugih). Živilska predelava raste, na račun mednarodne integracije, optimizacije predelave in poslovnih procesov, rasti izvoza. Nepovezane verige vodijo v dodatna tveganja ob spreminjajočih naravnih in geopolitičnih spremembah.	Izboljšanje, a le delno izkoriščanje potenciala za trajnostno rabo proizvodnih virov in krepitev dodane vrednosti členov agroživilske verige.	Trajnostna rast (primerna uporaba virov) in doseganje drugih ciljev (podnebje, vitalnost podeželja, biotska pestrost). Kmetijsko-prehranski sistem temelji na domači surovini in znanju ter omogoča razvoj izdelkov z dodano vrednostjo. Agroživilske verige (do potrošnika) so institucionalno podprte, vertikalno integrirane in v dobri kondiciji, njihovi deležniki delujejo z vzajemno koristjo.
Krepitev dohodka in dodane vrednosti v agroživilstvu	Dohodek in dodana vrednost v kmetijsko-prehranskem sistem je rezultat kompleksnih dejavnikov (naravne, strukturne razmere, kultura, znanje, ekonomske in okoljske razmere). Ker ni celovite strategije, ni ugodnih rezultatov, ne glede na številne uspešne primere v kmetijstvu in živilstvu. Ekonomski položaj nobenega člana v verigi ni posebej ugoden, za večino subjektov nasprotno.	Na agregatni ravni je vidno delno izboljšanje dohodkovnega položaja v kmetijstvu, ki pa še zmeraj krepko zaostaja za povprečjem EU (slabi podatkovni viri o stanju po tipih in velikostih KG). V živilstvu izboljšanje in približevanje EU povprečju.	Dohodek v kmetijstvu se približuje povprečnemu dohodku v gospodarstvu in povprečju EU (pri tem je treba izboljšati podatkovne vire – krepiti FSDN). Dodana vrednost v živilstvu se postopoma dvigne na raven EU povprečja.

Ekonomska trajnost:

Cilj 2: konkurenčnost

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 2: konkurenčnost

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Izboljšanje konkurenčnosti kmetijsko-prehranskega sistema in njegovih členov z:

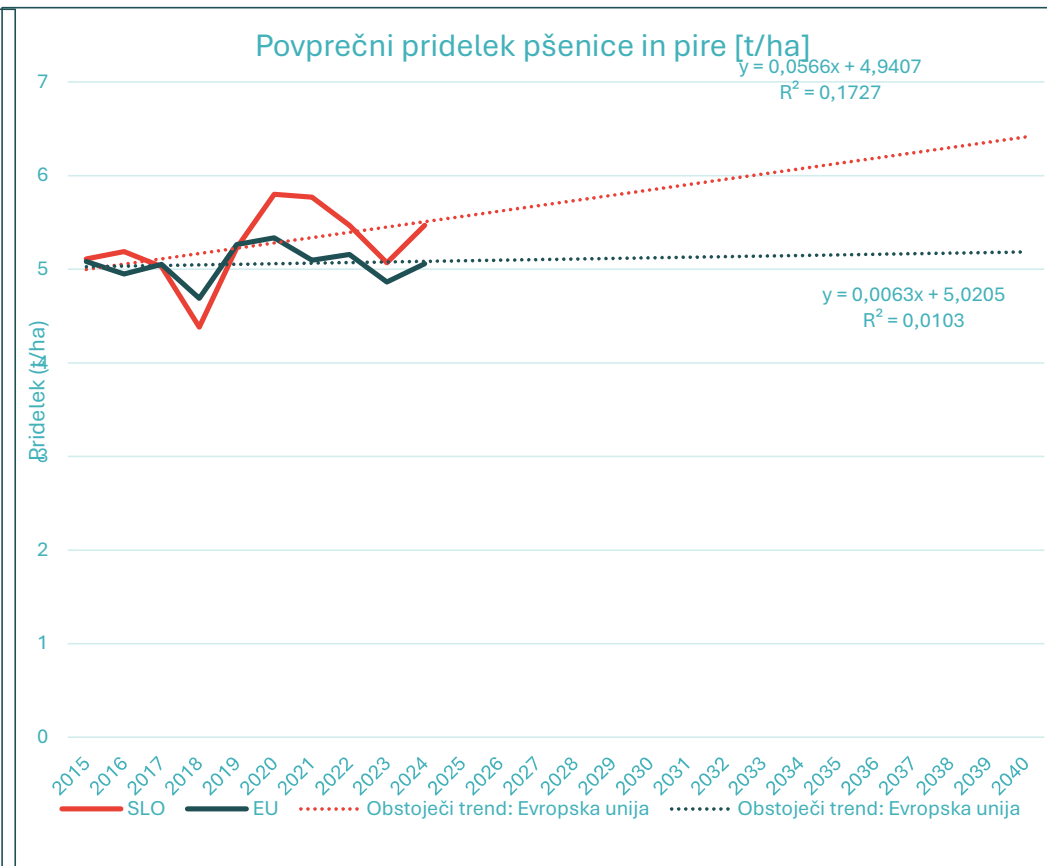
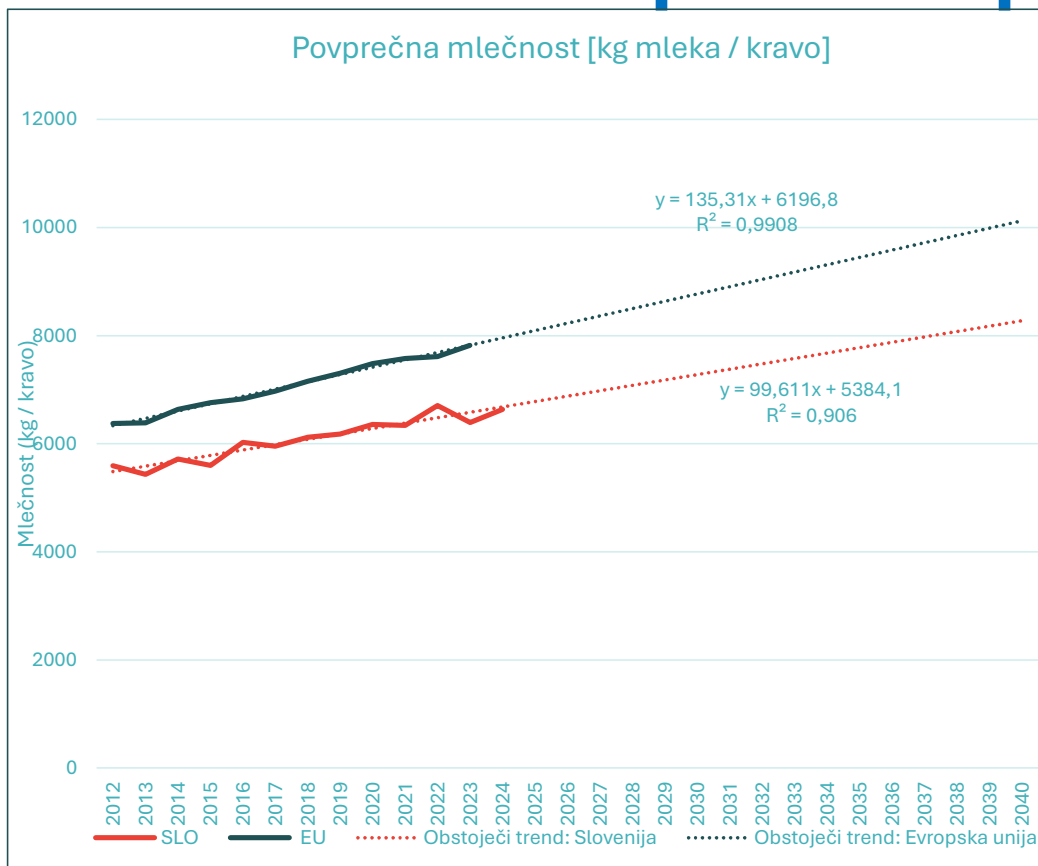
- Rastjo **produktivnosti** v kmetijstvu in v živilstvu (na trajnosten način), krepitevijo verig, digitalizacijo
- Doseganjem primerljivega **dohodka** in **dodane vrednosti** členov kmetijsko-prehranskega sistema (na nacionalni in EU ravni), ki omogoča trajnostno rabo virov
- Izboljšanjem **trgovinske bilance** z agroživilskimi proizvodi s povečanjem trajnostne proizvodnje in zmanjšanjem uvozne odvisnosti pri strateških prehranskih proizvodih

CILJ 2: konkurenčnost – mlečnost in pridelek pšenice

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

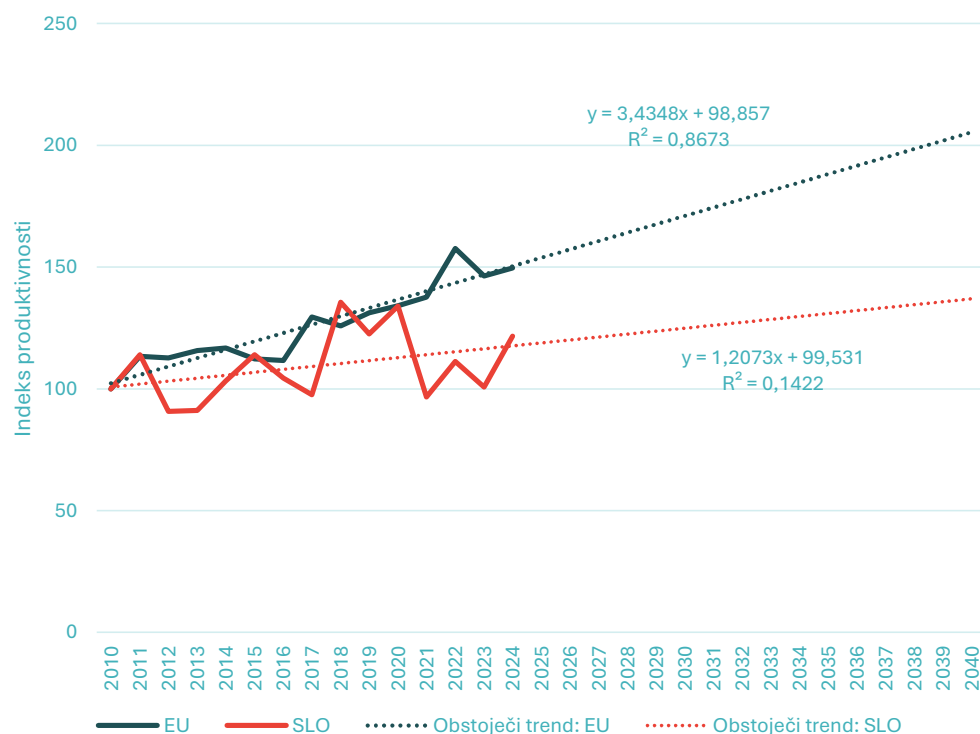
CILJ 2: konkurenčnost

- produktivnost v kmetijstvu in ŽPI

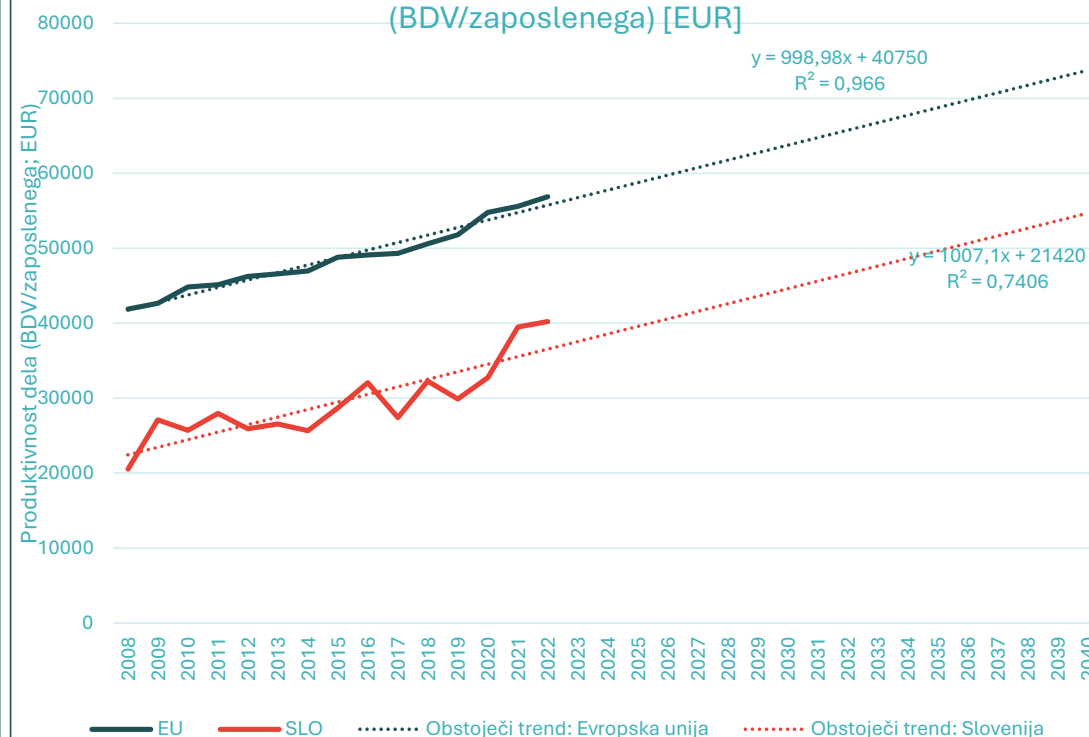

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Produktivnost v kmetijstvu v realnih vrednostih
(BDV/PDM, 2010=100)

Produktivnost dela v živilski industriji v realnih vrednostih
(BDV/zaposlenega) [EUR]

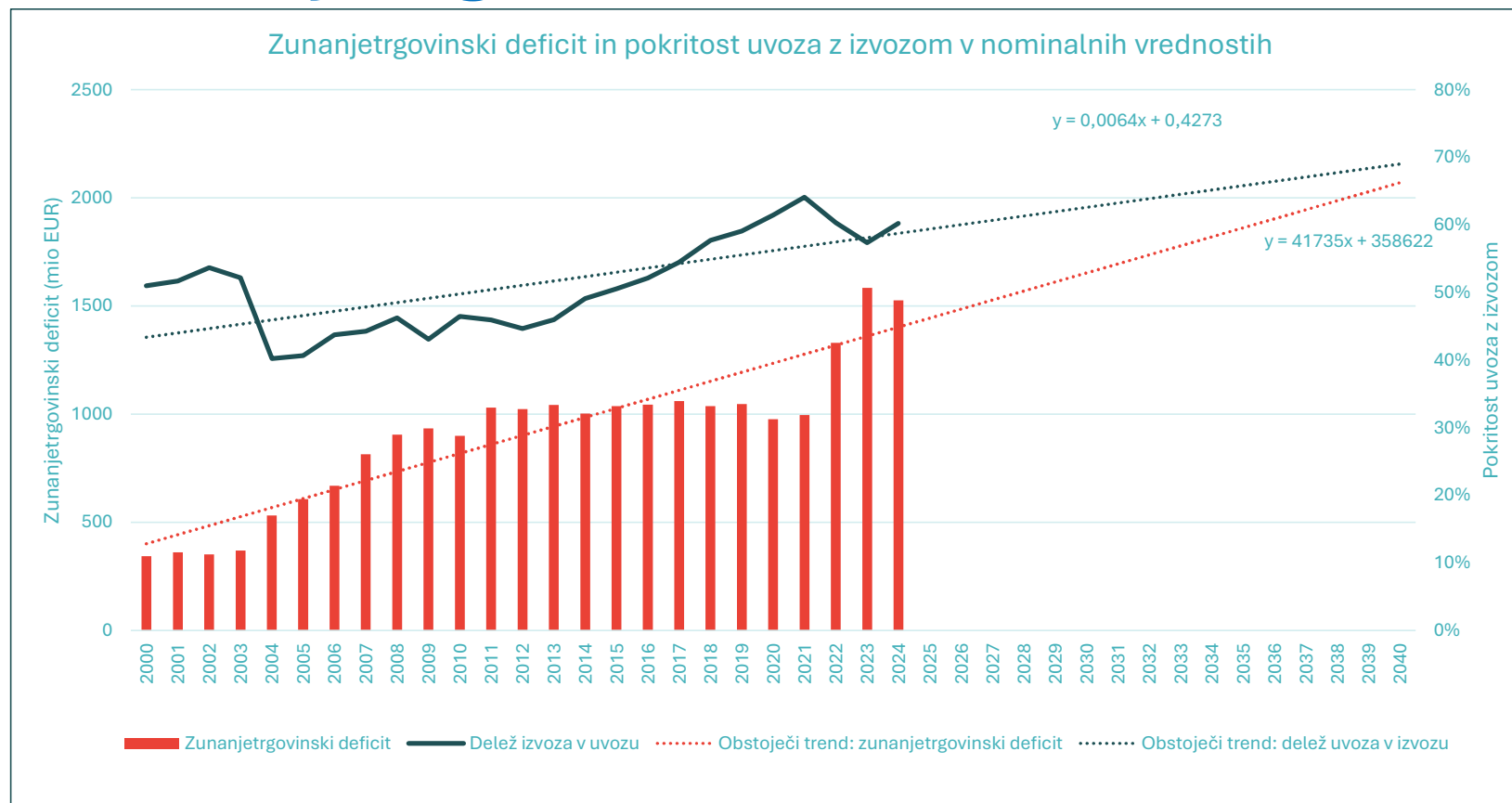

CILJ 2: konkurenčnost

– Zunanja trgovina

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 2: konkurenčnost

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Rast produktivnosti ob upoštevanju bolj trajnostne/krožne in učinkovite rabe virov	Zaostajanje v produktivnosti za ključnimi igralci v EU in v svetu, razlogi: naravne in strukturne danosti, šibek razvoj in prenos znanja, tehnologij in ekonomija obsega. Politika delno krepi ekstenzivnost pridelave.	Produktivnost se sicer izboljšuje, vendar se na nekaterih področjih krepi vrzel napram najbolj konkurenčnim.	Dvig produktivnosti (na trajnosten način) in na osnovi vključitve domačih surovin in znanja v kmetijsko-prehranski sistem. Večja odpornost pridelave na podnebne izzive.
Krepitev dodane vrednosti	Dodana vrednost se krepi v kmetijstvu na individualni ravni, na agregatni ravni pa je šibek razvoj (ob šibkih podatkovnih virih). Del KG uspe dvigniti dodano vrednost z dopolnilnimi dejavnostmi. V živilstvu je krepitev dodane vrednosti rezultat (ob povečanem izvozu) tudi cenovne in stroškovne optimizacije.	Manj ugodni trendi za celoten kmetijsko prehranski sistem. Posamezne odlične zgodbe ne prispevajo dovolj k agregatnemu rezultatu, na njih tudi ni mogoče graditi strateške varnosti preskrbe s hrano. Pomanjkanje kolektivne vizije celotnega sistema.	Dodana vrednost ključni cilj za doseganje konkurenčnosti. Temelji na razvoju integriranih agroživilskih verig , ki so sposobne širitve trgov s prepoznavnimi in konkurenčnimi proizvodi. Ob tem tudi krepitev lokalnih verig , ki temeljijo na neposredni prodaji, posebej gastronomiji in javnim zavodom, s posebnim poudarkom na ekološki pridelavi.
Krepitev prehranske suverenosti	Na ravni kmetijsko-prehranskega sistema stagnacija predvsem na račun nekaterih verig (zelenjadarstvo, sadjarstvo, prašičereja). Krepitev lokalne oskrbe , ki ostaja v omejenih okvirih. Enako za ekološko pridelavo . Potencial za izboljšanje.	Trendi se izboljšujejo tudi na račun uvoza kmetijskih surovin iz drugih držav in izvoza kmetijskih surovin. Znak šibkega vertikalnega in horizontalnega povezovanja nepovezanosti verig .	Dvig prehranske suverenosti v smislu rasti konkurenčne domače pridelave in predelave in krepitve izvoza , s poudarkom tudi na lokalni oskrbi in povezavi z gastronomijo in rastočim turizmom.

Ekonomska trajnost:

Cilj 3: agroživilske verige in položaj kmetijstva

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 3: agroživilske verige in položaj kmetijstva – ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Horizontalno in vertikalno sodelovanje

- Povezane in učinkovite **agroživilske verige**
- Krepitev **lokalnih verig** oskrbe s hrano, vključno z oskrbo javnih zavodov
- Krepitev ekonomskega sodelovanja v verigi z izkoriščanjem ekonomije obsega, stabilnosti dobave
- Upravljanje s tveganji vzdolž verige
- Valorizacija trajnosti in sledljivosti kmetijskih proizvodov na trgu

Položaj členov v verigi

- Nepoštene prakse v verigi in **položaj členov** (posebej kmetijstva) v verigi
- **Pravičen prehod v trajnost** – razdelitev stroškov vzdolž verige

Na tem področju dodatno slaba pokritost s podatki!

CILJ 3: položaj kmetov v verigi

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Položaj kmetov v agroživilski verigi	Percipiran in delno objektivno ugotovljen šibak položaj kmetijstva in drugih členov verig . Pojavi nepoštenih praks.	Ni še celovitega načina zbiranja podatkov in sistematičnega monitoringa stanja .	Ustrezen položaj kmetijstva in živilstva v agroživilski verigi do končnega potrošnika, ki ni rezultat tržne premoči posamezni členov, ampak stroškom in konkurenci primerne delitve na podlagi zavedanja o soodvisnosti in vzajemne koristi.
Povezane in učinkovite agroživilske verige	Agroživilske verige izkazujejo različne ravni povezanosti . Zaradi šibke ekonomije obsega in pogajalske moči šibkejši položaj.	Različno po verigah, ni natančnejšega in celovitega prikaza podatkov. Nekateri pozitivni premiki pri oblikovanju verig (vino, mesne verige) in predvsem horizontalnega povezovanja.	Močne in povezane agroživilske verige , ki temeljijo na lokalni surovini, zmanjšujejo tveganja členov in prepričajo potrošnika (ob krepitvi izvoza).
Krepitev lokalnih verig oskrbe s hrano	Rast lokalnih verig, potenciali še zdaleč niso izkoriščeni (javni zavodi, neposredna prodaja).	Pozitiven trend (ni natančnih podatkov).	Pomemben delež kmetijske pridelave in živil pride do potrošnika preko kratkih in lokalnih verig (javni zavodi, gastronomija, neposredna prodaja na kmetiji). Pozicioniranje tudi na rastočih trgih (npr. sadje in zelenjava v primestju).

Okoljska trajnost:

Cilj 4: podnebne spremembe

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 4: podnebne spremembe

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Prilagajanje sektorja podnebnim spremembam

Ključen izziv prihodnosti kmetijsko-prehranskih sistemov, SLO posebej ogrožena

- Naložbe v preventivo (protitočni sistemi, namakalni sistemi z oroševanjem, zavarovani prostori)
- Upravljanje s tveganji (ekonomski mehanizmi, z diverzifikacijo pridelave)
- Omogočitev dostopa do vode in nujnost varčne rabe vode
- Sprememba kmetijskih praks (izbor kultur in sort, skrb za tla, oskrbo rastlin, sprememba kolobarja ...) in podnebno strateško usmerjanje razvoja kmetijskih panog
- Zdravje ter počutje ljudi (delovna sila) in živali (vročinski stres ...)

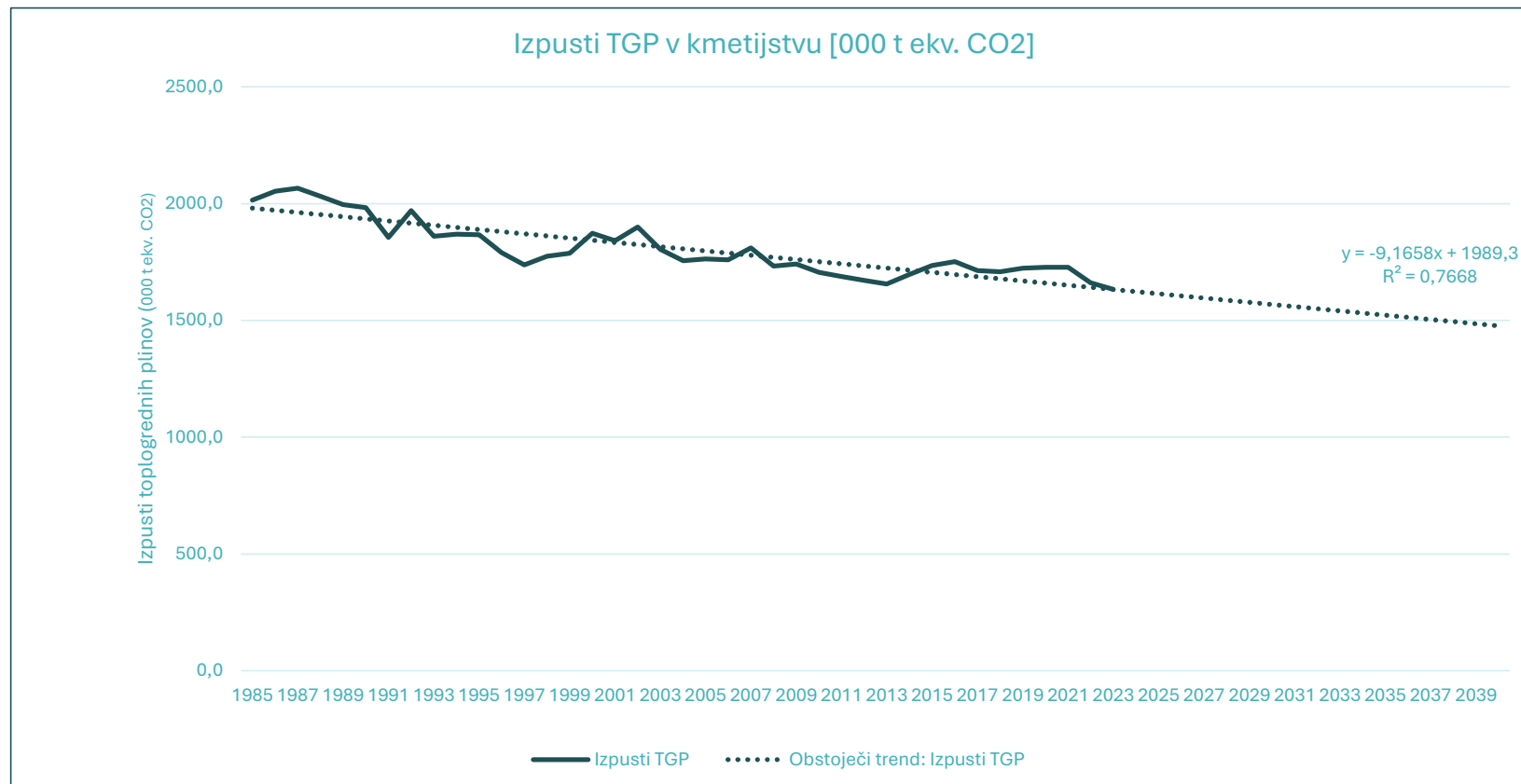
Blaženje podnebnih sprememb – CH₄, N₂O, CO₂

- Zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov (TGP);
- Sekvestracija (izraba ponorov – vezava C v tla), kjer je mogoče

Cilj 4: podnebne spremembe – blaženje – Izpusti TGP

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

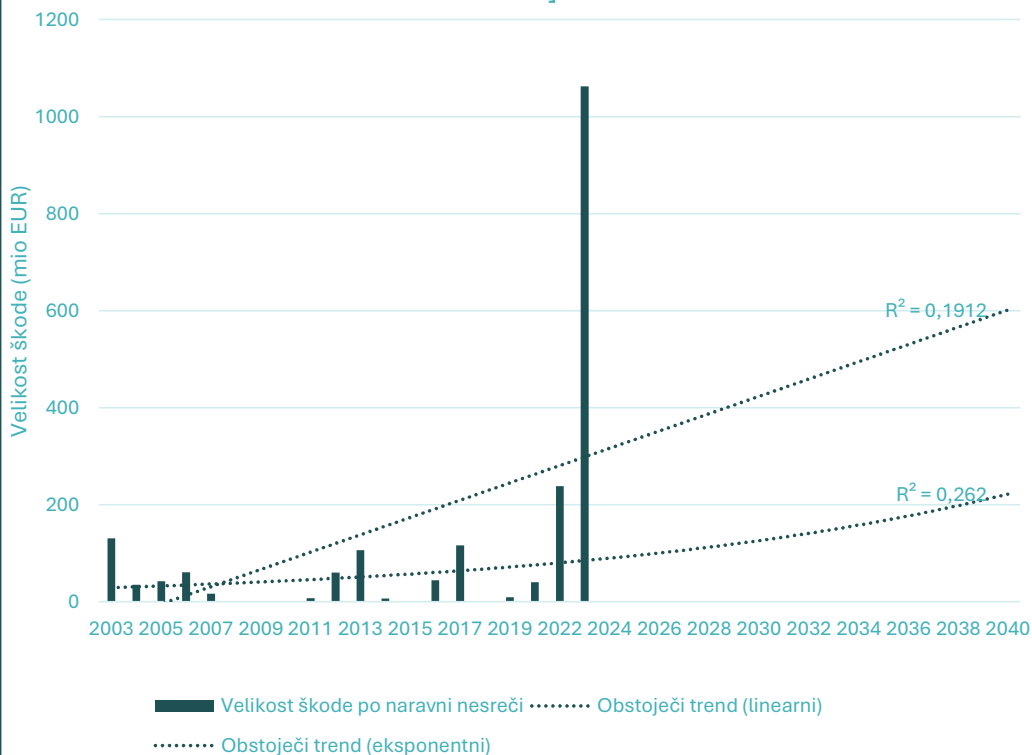
Cilj 4: podnebne spremembe – prilagajanje

– škode po naravnih nesrečah in namakana zemljišča

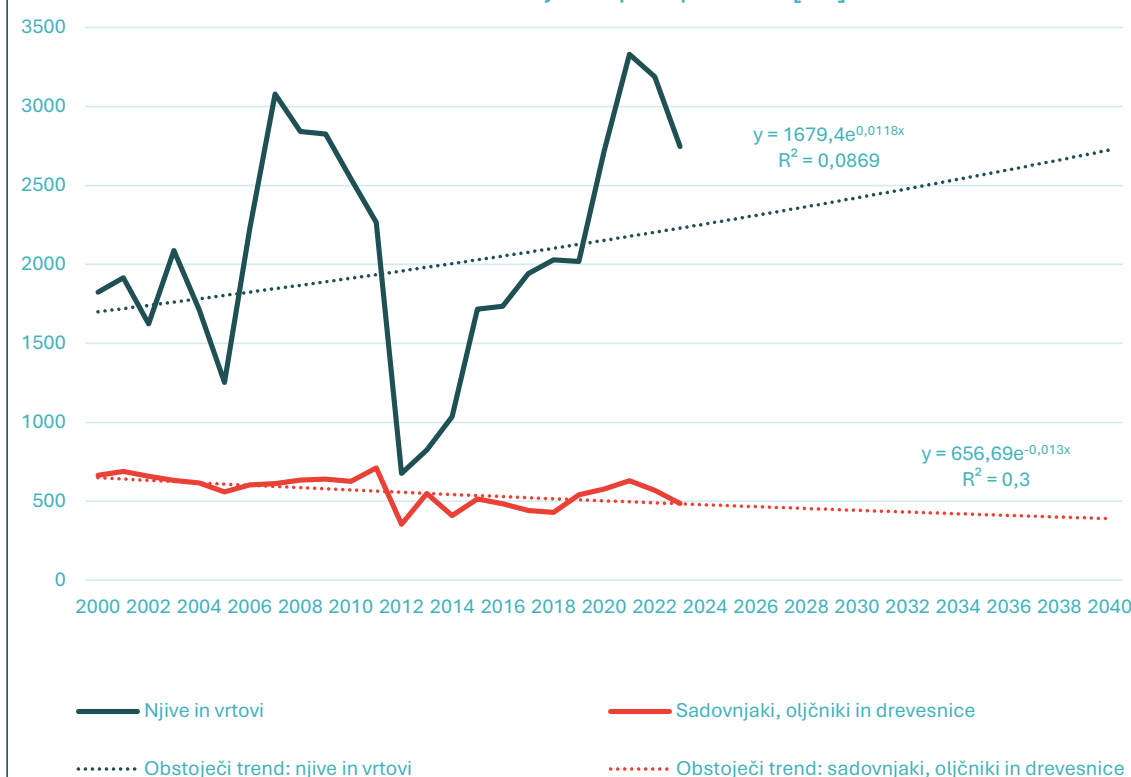

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Velikost škode po naravnih nesrečah v kmetijstvu [mio EUR]

Namakana zemljišča po tipu rabe [ha]

CILJ 4: podnebne spremembe

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Blaženje = zmanjševanje TGP	Ugoden položaj kmetijstva v okviru NEPN; cilje dosegamo , problematika zlasti določenih plinov; za dodatna zmanjšanja bodo potrebni večji napori.	Upadanje izpustov ; hitrost upadanja nekoliko pod povprečjem EU.	Potrebno nadaljnje zmanjševanje TPG (ob načrtovani ohranitvi živinorejske proizvodnje in povečanju pridelkov v rastlinski pridelavi).
Prilagajanje	Šibka odpornost večine KG, le delna učinkovitost ukrepov (ni sprememb v tehnologiji, šibka podpora pri sanaciji ekonomske škode zaradi podnebnih sprememb; mestoma sanacija izriva druge ukrepe prilagajanja.	Škode zaradi naravnih ujm naraščajo; namakane površine in zavarovanje rastejo zelo počasi; uvajanje prilagojenih kmetijskih praks poteka, a zelo počasi; uporaba ekonomskih instrumentov upravljanja s tveganji šibka (zavarovalnice se umikajo s trga, tveganja vse večja)	Nujno hitrejšje prilagajanje – (medsektorsko sodelovanje), usmerjanje razvoja sektorjev glede na podnebne modele, tehnološke prilagoditve na kmetijah, večji obseg zavarovanja in drugih načinov upravljanja s tveganji; poplačilo škod le ob katastrofičnih ujmah.

Okoljska trajnost:

Cilj 5: naravni viri – tla, vode, zrak

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 5: naravni viri

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Ohranjanje kakovosti tal

- Organska snov v tleh, biotska pestrost tal, preprečevanje zbijanja, erozije, onesnaženja (antibiotiki, težke kovine, druga onesnažila), eutrofikacije (dušik, fosfor)

... voda

- FFS, antibiotiki, nitrati, fosfor

... zraka

- amonijak, trdni delci, predhodniki prizemnega ozona

Ekološko kmetijstvo

- kot sistem pridelave za ohranitev naravnih virov

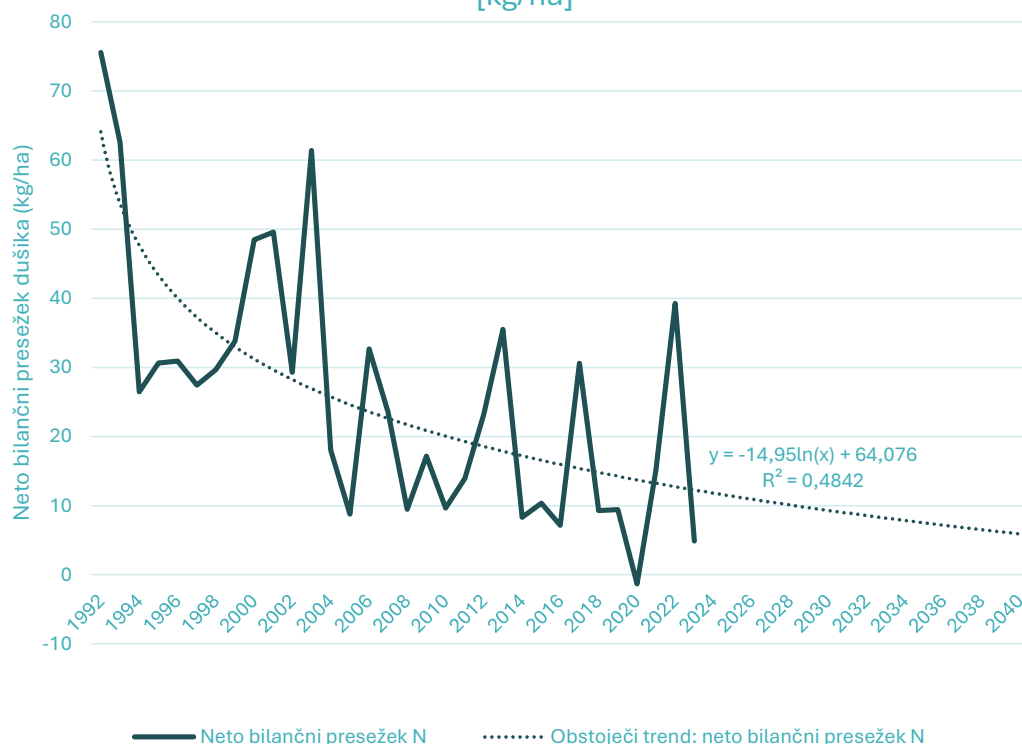
CILJ 5: naravni viri

– Bilančni presežek N in EKO kmetijstvo

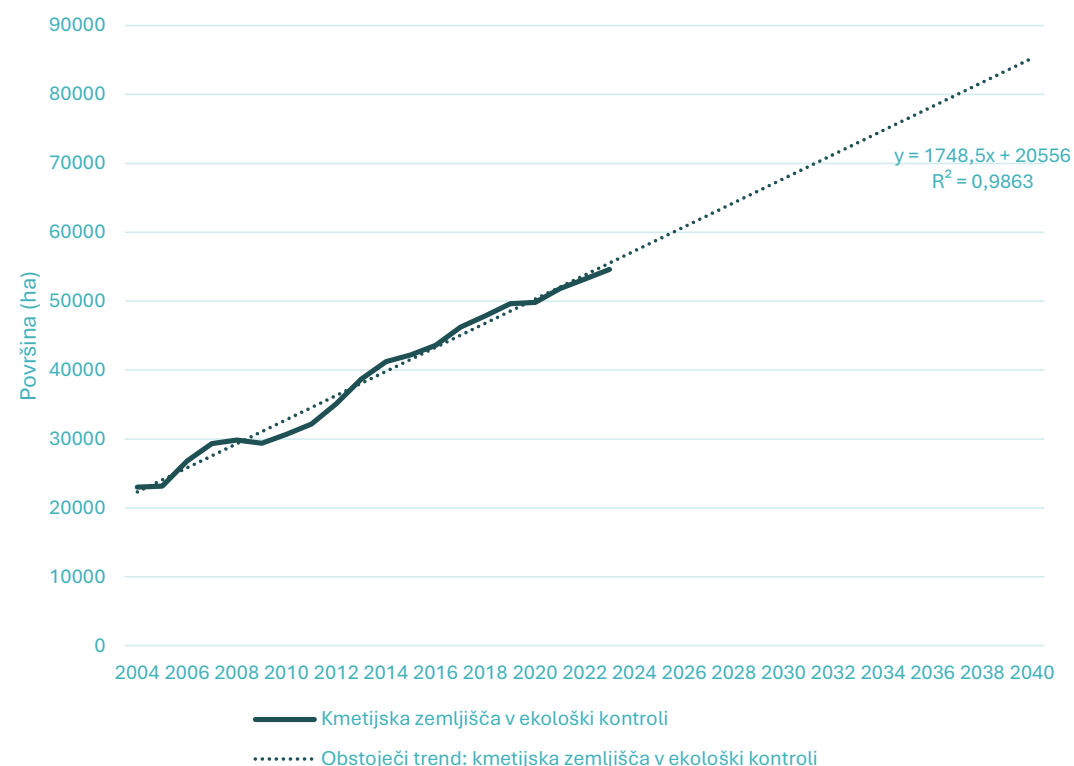

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Neto bilančni presežek N
[kg/ha]

Kmetijska zemljišča v ekološki kontroli [ha]

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

CILJ 5: naravni viri

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Tla	Organska snov v tleh zadovoljiva, možne izboljšave; biotska pestrost v tleh v precejšnji meri neznanka, erozijska ogroženost različno po Sloveniji	Samo točkovni podatki	Uravnotežen krogotok snovi (zapiranje snovnih in energetskih zank), ponekod povečati organsko snov; skrbeti za preprečevanje erozije na ogroženih mestih, za talno biotsko pestrost uvesti monitoring
Vode	FFS in nitrati v podzemni vodi na določenih merilnih mestih	Ugoden	Ohraniti trend, vključiti določene aktivne snovi v monitoring
Zrak	Kmetijstvo največji vir amonijaka , znaten vir predhodnikov ozona in NOx	Padajoči trendi vseh onesnažil.	Ohraniti trend padanja, pri nekaterih okrepiti
Ekološko kmetijstvo	Približno 10 % površin v ekološki kontroli, večinoma travinje	Naraščajoč odstotek površin.	Ohraniti pozitiven trend, doseči večji odstotek površin, ki niso travinje

Okoljska trajnost:

Cilj 6: biotska pestrost in kmetijska krajina

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 6: biotska pestrost

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Ohranjanje in obnova narave (odpornost ekosistemov v podporo kmetijski pridelavi in okrevanje ogroženih vrst)

- Ključna procesa: zaraščanje in prekomerna intenzifikacija pridelave
- Usklajevanje razvojnih in varstvenih ciljev na ravni individualnih kmetij na zavarovanih območjih
- Šibko medsektorsko sodelovanje in usmerjanja/upravljanja ukrepov na krajinski ravni

Pestrost kmetijskih rastlin in pasem rejnih živali

- Siromašen, ozek kolobar, zmanjšanje števila avtohtonih (lokalnih) sort in pasem -> neugoden vpliv tudi na odpornost na podnebne spremembe

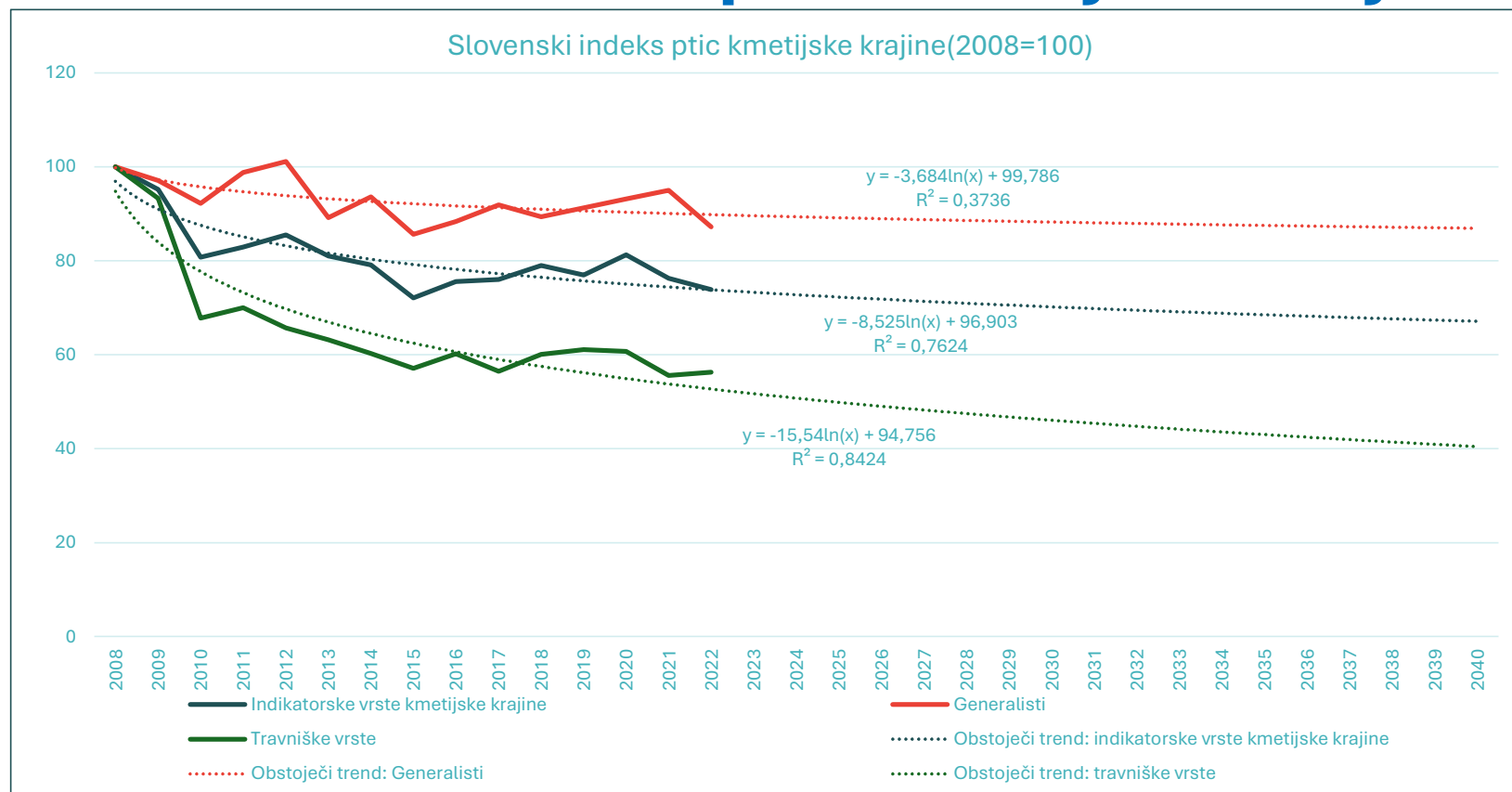

CILJ 6: biotska pestrost

– Slovenski indeks ptic kmetijske krajine

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 6: biotska pestrost

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Prostoživeče vrste in habitati	Zaraščanje in izguba kmetijskih zemljišč, v delu drugih območij intenzifikacija rabe vodijo v izgubo biotske pestrosti	Trendi manjšanja številčnosti in pestrosti vrst in s tem povečanje ranljivosti kmetijskih ekosistemov se nadaljujejo, SIPKK se (morda) umirja, trendi za habitatne tipe in večino drugih skupin niso znani	Obrniti trend izgube naravnih vrst , uvesti monitoring za druge vrste in habitatne tipe
Kmetijska biodiverziteteta	Nizko število vrst in sort kulturnih rastlin ter pasem domačih živali	Splošno padanje	Upočasniti trend, ohraniti avtohtone pasme in vrste rastlin

Družbena trajnost:

Cilj 7: generacijska prenova

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 7: generacijska prenova

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Izjemno kompleksno vprašanje, povezano s:

- **Kakovostjo življenja na podeželju** (dostop do različnih osnovnih storitev in infrastrukture, drugi viri zaslužka – delovna mesta izven kmetijstva)
- **Dohodkovnim vprašanjem kmetijstva**
- **Delovnimi razmerami na kmetiji** (možnost oddiha in nadomeščanja, zdravje in varnost pri delu, socialna varnost)
- **Splošnimi demografskimi trendi** (staranje populacije, nižja rodnost, migracijski vzorci)
- **Kulturnimi vzorci** (ugled kmetijstva, pozne predaje kmetije; deagrarizacija podeželja in konflikti med prebivalci)

BF

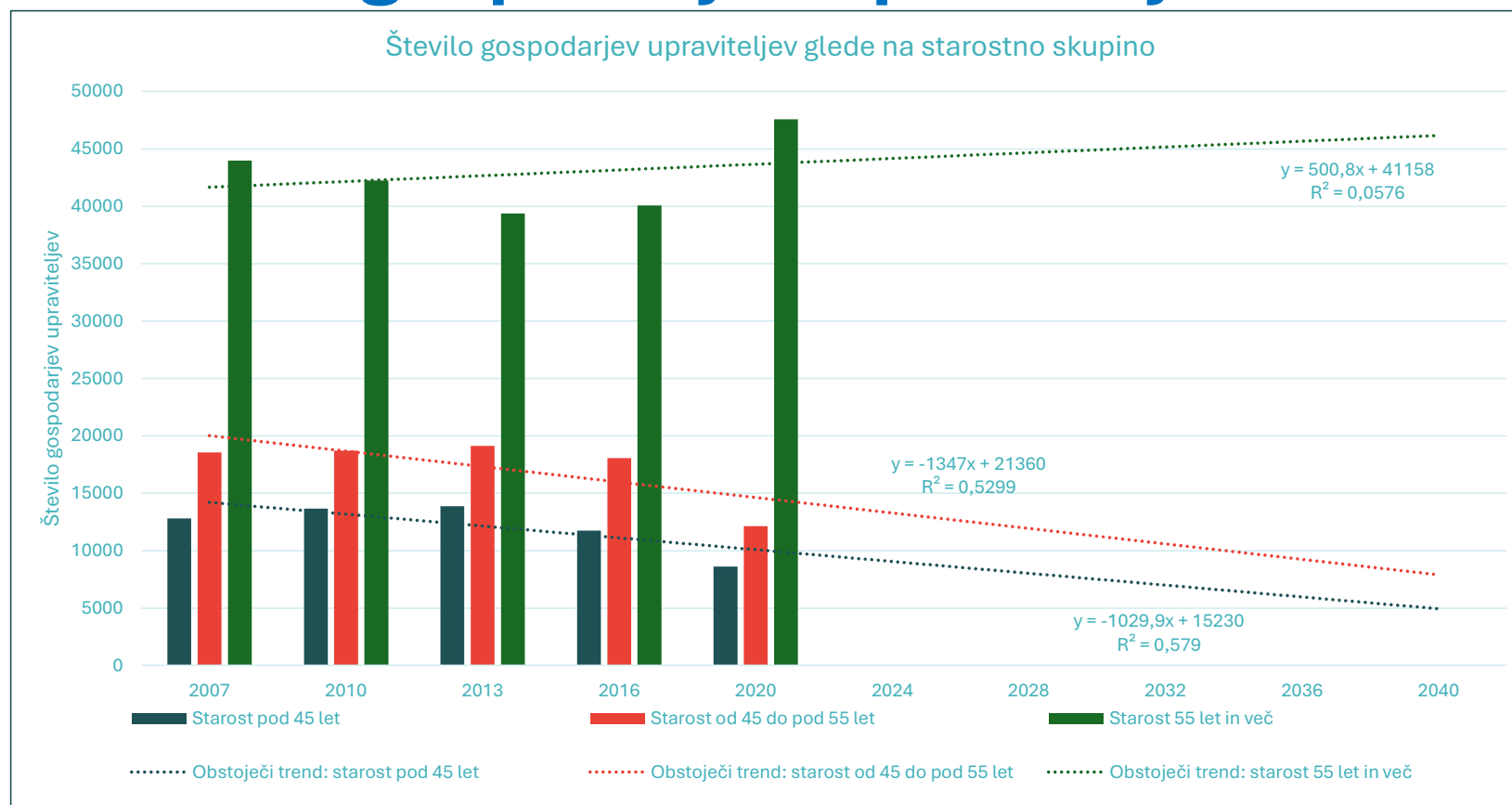
UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

CILJ 7: generacijska prenova

– starost gospodarjev upraviteljev

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 7: generacijska prenova

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Starost nosilcev KMG	Visoka povprečna starost nosilcev, razmeroma malo prevzemov	Izrazito poslabšanje strukture. Število nosilcev nasploh pada, povečuje delež ostarelih gospodarjev, število mladih lastnikov se zmanjšuje	Povečati delež mladih nosilcev

Družbena trajnost:

Cilj 8: vitalno podeželje

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 8: vitalno podeželje

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Dostop do storitev:

- Osnovnih storitev (šole, vrtci, zdravstveni domovi, pošte, ...) in druge infrastrukture (cestna infrastruktura, bencinske črpalke)
- Kulturnih storitev
- Širokopasovnega interneta

Splošne demografske spremembe (staranje)

- Stvar širših trendov

Spodbujanje razvoja od spodaj navzgor

- LASi, LEADER pristop

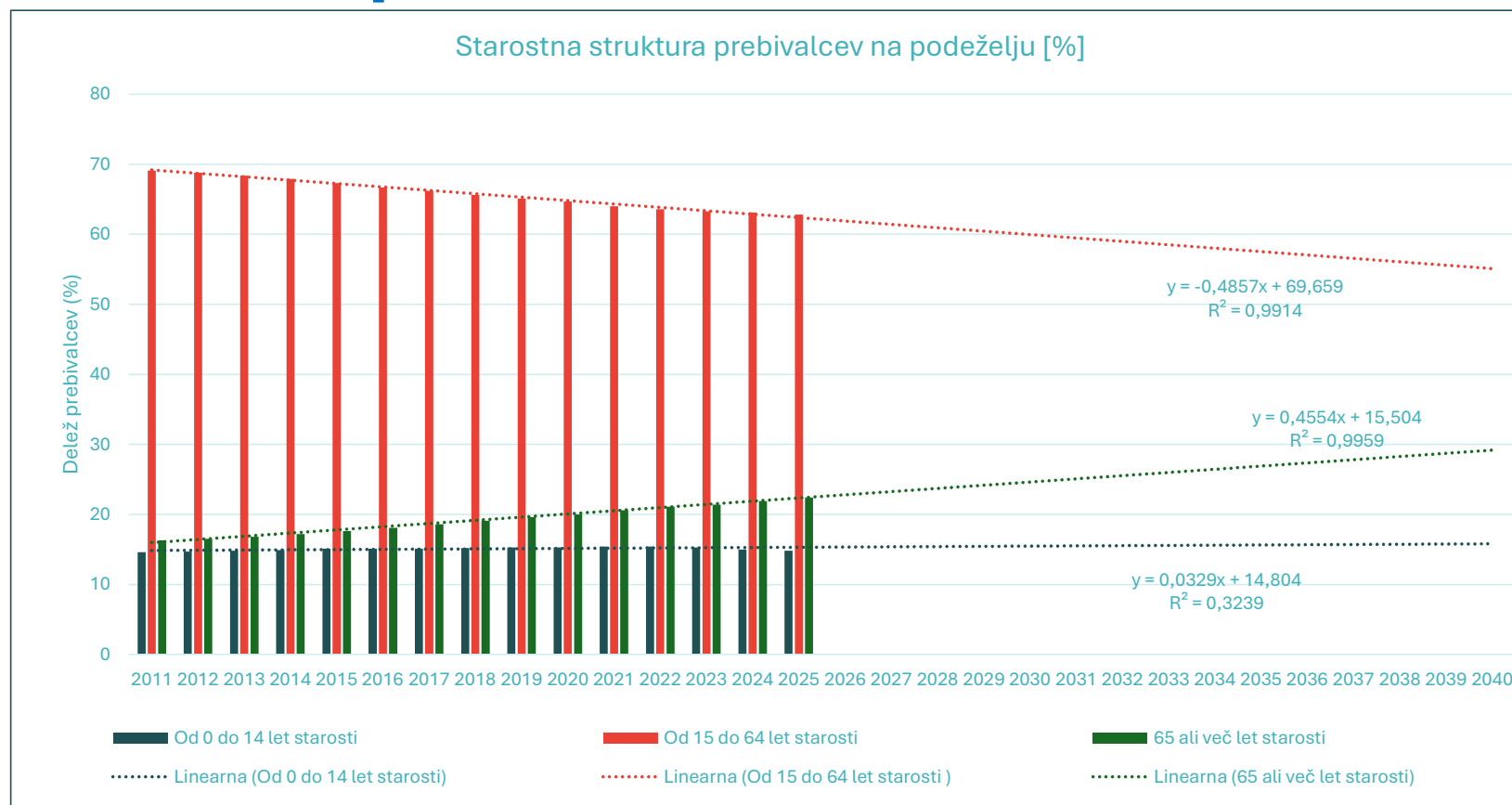

CILJ 8: vitalno podeželje

– Starost prebivalcev

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 8: vitalno podeželje

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Razpoložljivost delovnih mest in storitev na podeželju	Različen dostop do delovnih mest in storitev po Sloveniji, zlasti razlike glede na lego ob avtocestnem križu.	Koncentracija delovnih mest v urbanih sredinah (problem predvsem odročnega podeželja. Kjer je vse manj osebnih zdravnikov, zapiranje podružničnih šol, ukinjanje pošt in bank, opuščanje kulturnih storitev. Dostop do interneta in cestne infrastrukture se izboljšuje.	Enake (primerljive) razvojne možnosti za vsa območja. Preprečiti izgubljanje storitev, okrepiti pozitivne trende, izboljšati podatke na nižjih prostorskih ravneh. Krepitev pristopov od spodaj navzdol (LASi).
Staranje prebivalstva	Na podeželju še višja povprečna starost podeželja (posebej v odročnih delih).	Splošno staranje prebivalstva, manj otrok kot v preteklosti. Posebej kritično na odročnem podeželju.	Uravnotežen razvoj Slovenije, ki vključuje tudi odročna podeželjska območja. Kakovost življenja za vse generacije, s posebno mislijo na starejše, ohranitev in naselitev mlajših.

Družbena trajnost:

Cilj 9: družbena vprašanja

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 9: družbena vprašanja

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Širok nabor vprašanj, ki zanimajo družbo (poleg okoljskih):

- **Kakovost in varnost hrane**, njen okoljski odtis, 'novi' izdelki, GSO, ...
- **Dobrobit živali** (tudi različni pogledi)
- **Zdravje in prehranske navade**, spremembe prehranskih preferenc
- **Odpadna hrana**

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

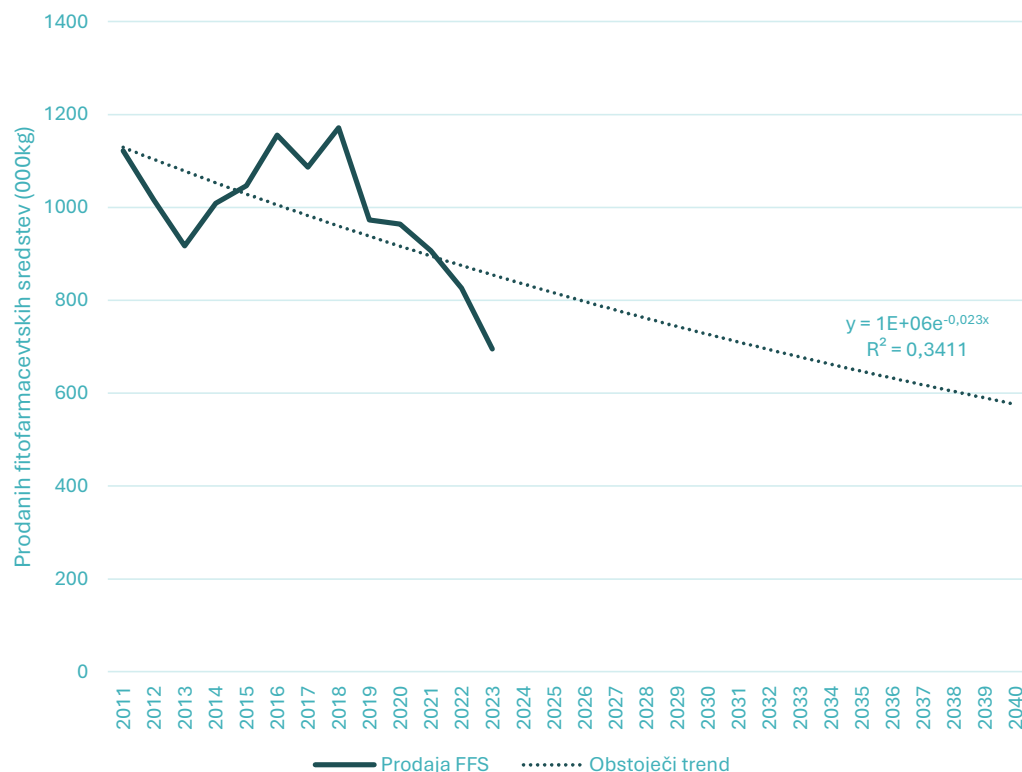
CILJ 9: družbena vprašanja

– Raba FFS in antibiotikov

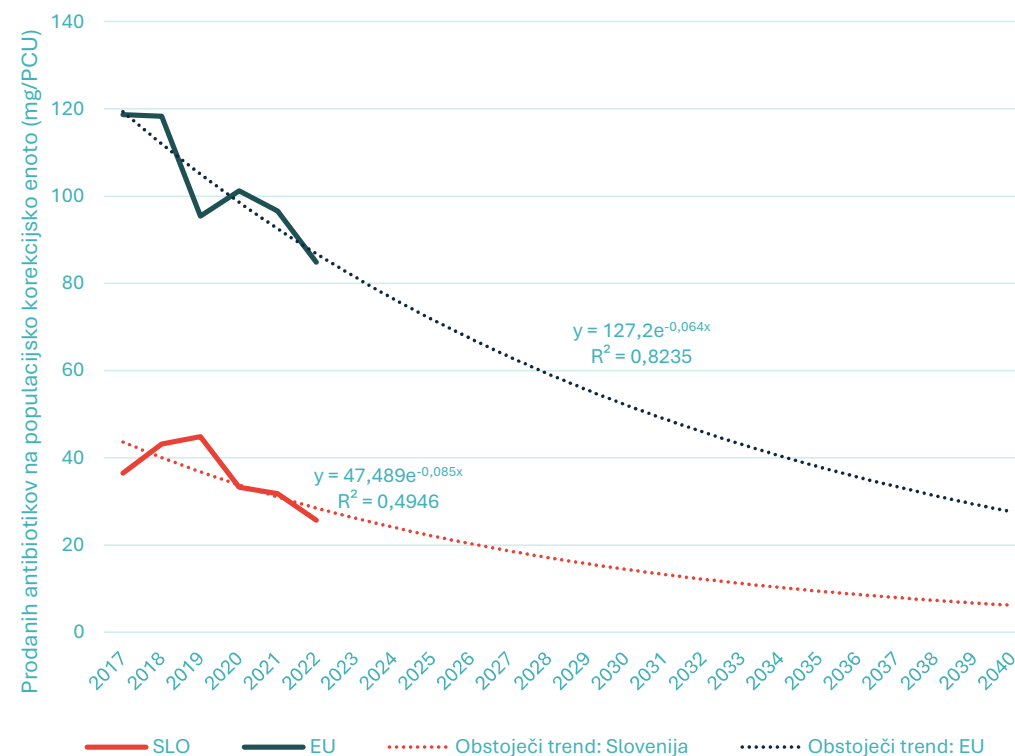

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Prodaja / raba FFS v Sloveniji [000 kg]

Prodaja antibiotikov v živaloreji [mg/PCU]

BF

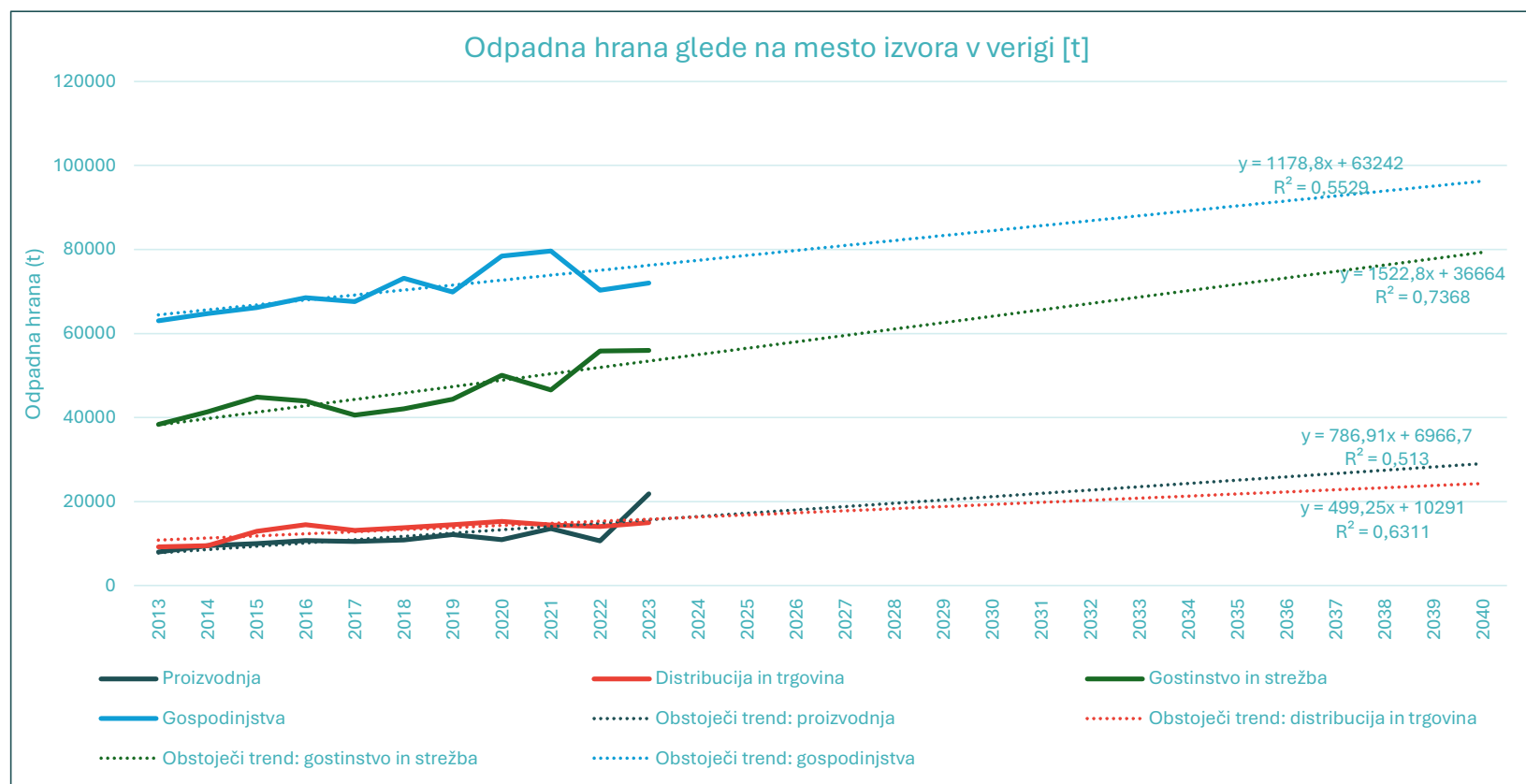
UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

CILJ 9: družbena vprašanja

– Odpadna hrana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

CILJ 9: družbena vprašanja

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Hrana in zdravje	Širjenje uživanja procesirane hrane, zlasti med mladimi; neravnoteženost prehrane, le točkovni podatki.	Izboljševanje zavedanja, a nadaljevanje neugodnih prehranskih trendov, npr. upadanje uživanja sadja in zelenjave ; zdravstveni kazalniki se zaradi izboljševanja zdravstvene oskrbe sicer izboljšujejo.	Več sadja in zelenjave; manj procesirane hrane, sladkorja in nasičenih maščob
Okoljski odtis hrane	Znatna količina odpadne hrane , druga okoljska vprašanja pokrita drugje, podatki v veliki meri ocenjeni.	Povečevanje količin, a se zavedanje izboljšuje; problematična zlasti končna potrošnja.	Okrepiti ukrepe ozaveščanja in opolnomočenja , izboljšati kakovost podatkov o OH za gospodinjstva; spodbujanje proizvodnje in potrošnje hrane z manjšim okoljskim odtisom, vključno s transportom
Dobrobit živali	Ekscesni pojavi. Objektivna slika ni najbolj jasna; veliko hlevov še neurejenih; razhajanja med pričakovanji dela družbe in razumevanjem ter možnostmi rejcev.	Seznanitev javnosti z ekscesni pojavi. Povečevanje zavedanja v družbi in med kmeti.	Strokovni dialog. Izboljšati podatke, več vpisa v ukrepe z objektivnimi učinki, naslovitev družbenega in strokovnega konflikta.

Horizontalni cilj:

Cilj 10: Sistem znanja in inovacij v kmetijstvu – AKIS

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 10: znanje in AKIS

– ključna vprašanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Usposobljenost, znanje in razvoj človeških virov

- Izobrazbena raven kmetijskih pridelovalcev
- Nizek vpis v srednje/višješolske in visokošolske programe na področju kmetijstva
- Prenova učnih/študijskih programov z novimi vsebinami: podnebne spremembe, agro-ekologija, digitalizacija, varstvo narave, mehke veščine ...
- Dvig kompetenc svetovalcev in raziskovalcev v kmetijstvu za različna področja trajnosti, novih tehnologij in konkurenčnosti

Učinkovitost sistema AKIS in prenos znanja v prakso

- Boljša organizacija in učinkovitost institucij oziroma sistema AKIS
- Dvig kakovosti in relevantnosti raziskav na prioritetnih področjih za slovensko kmetijstvo ter učinkovitost sodelovanja s prakso (boljša organizacija prenosa)
- Razvoj, izmenjava in prenos novega znanja v kmetijsko-prehranski sistem;
- Več transparentnosti na področju rezultatov raziskav in njihov prenos čim širše v prakso

Financiranje AKIS

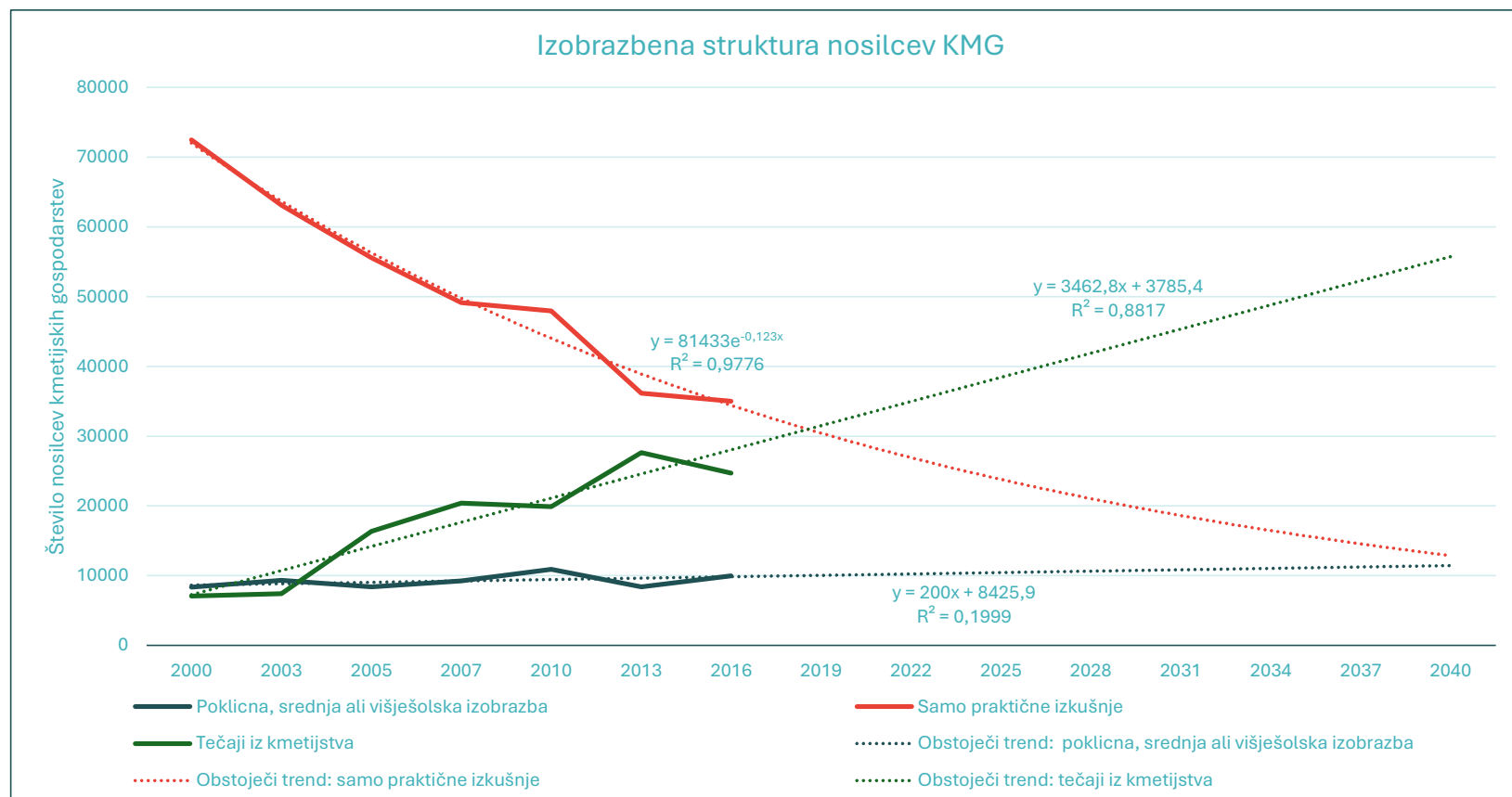
- Okrepljeno financiranje AKIS in močnejše vsebinsko spremljanje sistema AKIS ter spremljanje učinkov sistema AKIS

CILJ 10: znanje in AKIS

– izobrazba nosilcev KMG

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

CILJ 10: znanje in AKIS

– Stanje, trendi in želeno stanje (cilji)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

	Stanje	Trendi	Cilji
Usposobljenost, znanje in razvoj človeških virov (po verigi znanja in verigi oskrbe s hrano)	Nizka izobrazbena raven kmetov , pomanjkanje razvojnih znanj, šibke kompetence na novih področjih znanja (skozi vse člene AKIS).	Izboljšanje stanja, a povečana vrzel do hitro napredujočih sistemov v tujini (digitalizacija, agro-ekologija, podnebni izzivi, dobrobit živali, podjetništvo, upravljanje agroživilskih verig).	Dvig izobrazbe in usposobljenosti za kmete in vse udeležence v AKIS, gospodarstvu, posodobitev izobraževalnega sistema za naslovitev sodobnih izzivov in potreb. Nove prioritete v raziskovanju.
Učinkovitost, organizacija in kakovost členov AKIS ter prenos znanja v prakso	Slovenija ima delujoč, a fragmentiran AKIS . Konkurenca za omejena sredstva. Prešibko sodelovanje med institucijami. Zaostajanje institucij in kadrov za potrebami.	Razgovori o krepitvi AKIS in posameznih institucij, a problem samorefleksije in sposobnost institucij ter sodelovanja med njimi. Pomanjkanje človeških virov , ustreznih konceptov delovanja , povezanosti in sodelovanja znotraj AKIS. Premalo transparentnosti glede rezultatov in prešibka povezava s prakso.	Učinkovit in celovit AKIS , sposoben na osnovi lastnega razvoja in prenosa iz tujine podpreti preobrazbo in razvoj kmetijsko-prehranskega sistema (močen večsmerni prenos in izmenjava znanja). Krepitev institucij in kadrov .
Sredstva za financiranje AKIS	Sistemsko financiranje AKIS po vseh segmentih iz javnih sredstev, šibko iz gospodarstva (ni celovite statistike)	Rastoč trend (predvsem iz EU sredstev). Zaostajanje pri financiranju v primerjavi z najboljšimi (svetovanje, raziskave).	Dodatna in okrepljena vlaganja v AKIS, pogoj učinkovitejša in kakovostna sprememba sistema, predvsem pa preverjanje učinkovitosti delovanja sistema AKIS.

SKLEPI

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

TOOLS
4CAP

Zaključna misel

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

– Gradivo

- ... je strokovna podlaga za pripravo Vizije, ki temelji na podatkih (kazalniki), dejstvih (aktualno znanje), trajnostnem pristopu ter veljavnih EU in nacionalnih strategijah
- Temelj je na dejstvih utemeljen pristop in zorni kot kmetijsko-prehranskega sistema.

– Ugotovitve

- Zaostajanje na različnih področjih glede na želeno stanje.
- Nujnost sprememb in krepitev mehanizmov v podporo Viziji.
- Delno šibki podatkovni in analitični viri glede na kompleksnost tematike.
- Zahtevnost usklajevanja med prioritetami. Zahtevano multi-disciplinarno znanje in usklajen pristop.

Hvala za pozornost

Emil Erjavec emil.erjavec@bf.uni-lj.si

Ilona Rac ilona.rac@bf.uni-lj.si

Matic Soklič matic.soklic@bf.uni-lj.si

TOOLS
4CAP

@tools4cap

@TOOLS4CAP

www.tools4cap.eu

Tools4CAP has received funding from the European Union's Horizon Europe Research and Innovation Programme under Grant Agreement No. 101086311. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Research Executive Agency (REA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

VIŠIJA 2040 kazalniki

**Funded by
the European Union**